

รายงานฉบับสมบูรณ์

ชื่อโครงการ “กระบวนการมีส่วนร่วมของ บ้าน วัด โรงเรียน และชุมชน
ในการปลูกฝังคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัย
สำหรับเด็กและเยาวชน”

กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านนาดี อำเภอนาเยีย จังหวัดอุบลราชธานี

เสนอต่อ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกอ.)

เสนอโดย

นายโสวัตน์	พรมสุพรรณ	หัวหน้าทีมวิจัย
นายสิทธิพงษ์	ชาประวัง	ผู้ช่วยทีมวิจัย
นายวิจิตร	เชื้อทอง	ผู้ช่วยทีมวิจัย
นางเบญจไจพร	เชื้อทอง	ผู้ช่วยทีมวิจัย

ชื่อโครงการ กระบวนการมีส่วนร่วมของ บ้าน วัด โรงเรียน และชุมชน ในการปลูกฝังคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัยสำหรับเด็กและเยาวชน

กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านนาดี อำเภอนาเยีย จังหวัดอุบลราชธานี

ผู้วิจัย	นายโภสวัตน์ พรมสุพรผล	หัวหน้าวิจัย
	นายสิทธิพงษ์ ชาประวัง	ผู้ช่วยผู้วิจัย
	นายวิจิตร เชื้อทอง	ผู้ช่วยผู้วิจัย
	นางเบญจไจพร เชื้อทอง	ผู้ช่วยผู้วิจัย

ผู้สนับสนุน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกอ.)

ระยะเวลาดำเนินการ กันยายน 2549 — 30 กันยายน 2551

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาสภาพปัจจุบันปัญหาและสาเหตุของชุมชนในโรงเรียน วัด ใน การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยของเด็กและเยาวชน เพื่อสืบค้นวิธีการปลูกฝังคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัยในอดีต โดยประชญาในชุมชนและภูมิปัญญา ท้องถิ่นและเพื่อหารูปแบบและแนวทางในวิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัย ของนักเรียนโรงเรียนบ้านนาดี โดย บ้าน วัด และโรงเรียน อย่างมีส่วนร่วม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัย ได้แก่ ชุมชนบ้านนาดี, บ้านม่วงใหญ่, บ้านห้วยหอย, โรงเรียนบ้านนาดี รวมทั้งหมด 2,109 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามเพื่อค้นหารินทร์ข้อมูล ที่นิฐานแบบสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ แบบสังเกตพฤติกรรม เครื่องบันทึกเสียง กล้อง

วิธีดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้ 1) สร้างความเข้าใจและศึกษาบริบทข้อมูล ที่นิฐาน 2) พัฒนาความรู้ กำหนดรูปแบบหรือแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้าน ความมีระเบียบวินัย 3) นำรูปแบบที่กำหนดได้ไปปฏิบัติการในโรงเรียน

ผลการวิจัย พบร่วมกับที่มีวิจัยได้แนวทางในการปลูกฝังคุณธรรมด้านความ มีระเบียบวินัยนักเรียนโดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม ได้แก่ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ตามแผนงาน ร่วมประเมินผล ร่วมชี้แนะกับผลงาน และได้แนวทางการปลูกฝังคุณธรรมโดยกำหนด คุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัย 3 ด้าน คือ ระเบียบวินัยในตนเอง ตัวชี้วัดคือการแต่งกาย ระเบียบ

วินัยในครอบครัว ตัวชี้วัดคือการอดออมและระเบียบวินัยในสังคม ตัวชี้วัดคือการตรงต่อเวลา ได้จัดตั้ง
คณะทำงาน 15 คน กำหนดให้โรงเรียนเป็นศูนย์พัฒนาการปลูกฝังคุณธรรม โดยได้กำหนด
แนวทางพัฒนาคุณธรรมเป็นกิจกรรมประจำวัน กิจกรรมพิเศษ และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
บูรณาการในคุณธรรมที่ปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันจากการเรียนการสอนในห้องเรียน กำหนด
การเรียนรู้ไว้ 40 ชั่วโมง จึงทำให้ชุมชนเกิดความตระหนักรู้จะดูแลและระเบียบวินัยลูกหลาน
ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ สามารถที่จะร่วมมือหาแนวทางมีมาตรการ
การพัฒนาระเบียบวินัยของตน โดยผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น โครงการคุณธรรม และครูมีคู่มือเพื่อ¹
นำไปใช้เป็นแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัยนักเรียน หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง²
ได้รับข้อมูลข่าวสารเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริม สนับสนุน ให้การปลูกฝังคุณธรรมด้านความมี
ระเบียบวินัยของนักเรียน ได้ส่งผลต่อความยั่งยืนต่อไป

คำนำ

เอกสารฉบับนี้ จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรายงานผลการดำเนินการ โครงการ “กระบวนการมีส่วนร่วมของ บ้าน วัด โรงเรียน และชุมชน ในการปลูกฝังคุณธรรม ด้านความมีระเบียบวินัยสำหรับเด็กและเยาวชน กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านนาดี อำเภอเยี่ยงหัวดอぶราชธานี” เป็นรายงานฉบับสมบูรณ์ โดยได้ดำเนินการตามแผนงานโครงการ ดังนี้

1. สร้างความเข้าใจและศึกษาบริบทข้อมูลพื้นฐาน
2. พัฒนาความรู้และกำหนดครูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัย
3. นำรูปแบบที่ร่วมสรุปได้ไปปฏิบัติการในโรงเรียน

การดำเนินการดังกล่าวสینสุดด้วยความร่วมมือในการดำเนินการจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ขอขอบคุณคณะทำงานศูนย์ประสานงานจังหวัดอุบราชธานี ที่ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือด้วยดีตลอดมา ขอขอบคุณผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านนาดี คณะครุ ผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนบ้านนาดีทุกคน ที่อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ตลอดจนผู้นำชุมชน ประชุมชุมชน ที่ทุ่มเทและเต็มสละ ให้การปฏิบัติการวิจัยครั้งนี้ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดีอีกด้วย

โสวัณน์ พรมสุวรรณ
หัวหน้าโครงการวิจัย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเพื่อท่องถิ่นฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์ของบุคคล องค์กร และหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องหลายแห่ง ไม่สามารถล่าwiększได้ทั้งหมด ผู้มีพระคุณที่ทีมวิจัยครรับขอบพระคุณอย่างยิ่ง คือ คณะที่ปรึกษาทีมงานวิจัย ได้แก่ เจ้าอาวาสวัดบ้านนาดี กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้อำนวยการโรงเรียน บ้านนาดี นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาดี ที่ให้ความช่วยเหลืออย่างดียิ่ง ขอ喻ให้กำลังใจ ในการทำงานด้วยดีเสมอมาจนสำเร็จด้วยดี ขอขอบคุณทีมวิจัยหลักทุกคน ทีมวิจัยอาสา ปราษฐ์ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เสียสละเวลาامر่วมปลูกฝังคุณธรรมให้กับเด็กและเยาวชนทุกขั้นตอน ขอขอบคุณคณะวิทยากรทุกท่าน ที่ให้ความรู้ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องทุกกิจกรรมในครั้งนี้

ทีมวิจัยขอบพระคุณผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 เจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท่องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี ทุกๆ ท่านที่ให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบงานวิจัยด้วยดีจนสามารถประสบผลสำเร็จด้วยดี ตลอดจนเพื่อนร่วมงาน บุตร ภรรยา ที่ให้การสนับสนุนเป็นกำลังใจด้วยดีตลอดมา

โสวัฒน์ พรมสุวรรณ และทีมวิจัย

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ง
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและความเป็นมา	1
1.2 คำถ้าการวิจัย	4
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	4
1.4 แผนงานและวิธีการวิจัย	4
1.5 ระยะเวลาการดำเนินงาน	5
1.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	5
1.7 ทีมวิจัย	6
บทที่ 2 เอกสารแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม	7
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชน	12
2.3 แนวคิดหลักและวิธีการสอนจริยธรรมในโรงเรียน	19
2.4 ทฤษฎีตนไม่จริยธรรม	24
2.5 ทฤษฎีการพัฒนาจริยธรรมของโคลเมอร์ก	26
2.6 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	29
2.7 กรอบแนวคิดการวิจัย	33

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ 3 กระบวนการวิจัย	34
3.1 ระยะที่ 1 ประชุมชี้แจงและศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา	34
3.2 ระยะที่ 2 ศึกษาบริบทพื้นฐานและศึกษารูปแบบวิธีการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัย	62
3.3 ระยะที่ 4 นำรูปแบบที่สรุปได้ไปปฏิบัติในโรงเรียน	84
บทที่ 4 ผลการวิจัย	100
4.1 สรุปผลของการจัดกิจกรรม	100
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย	126
บรรณานุกรม	152
ภาคผนวก	155
- ภาพกิจกรรม	155
- ประวัติหัวหน้าวิจัย	158

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและความเป็นมา

การศึกษาของนักเรียนในอดีตมีความผูกพันกับวัดและพระสงฆ์เป็นอย่างมากจนกระทั้งรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปูเจ้าอยู่หัว ได้ทรงสร้างโรงเรียนหลวงแห่งแรกสำหรับชาวราษฎรขึ้นณ วัดมหาธาตุในปี พ.ศ.2457 โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้สอน เพราะเชื่อว่า พระสงฆ์เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ต่อมาวัดอื่นๆมีการสร้างโรงเรียนมากmany ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งนี้พระสงฆ์ยังมีบทบาทสั่งสอนอบรมคุณธรรมสอดแทรกไปด้วย ซึ่งเป็นการปลูกฝังให้นักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมสูง เป็นผู้มีคุณภาพให้กับสังคมไทย

กาลเวลาผ่านไประบบการศึกษาของชาติเปลี่ยนไปมีการแยกโรงเรียนออกจากวัดทำให้บทบาทของพระสงฆ์ในฐานะครูผู้สอนก็ลดน้อยลง ตั้งแต่ พ.ศ.2504 เป็นต้นมา การพัฒนาประเทศโดยมุ่งพัฒนาค้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษาฯลฯ มุ่งเน้นวัตถุมากกว่าค้านจิตใจ ยังผลให้คุณธรรมจริยธรรมในจิตใจของคนไทยลดต่ำลง ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับสังคมไทย เช่น สังคมเกิดการแปรปรวนสูง เอารัดเออเปรียบ มีปัญหา Hayes เสพติด อาชญากรรม เยาชน่ลุ่มหลงมัวเมานิอยู่ในอบายมุข และมัวสุมเรื่องเพศ ซึ่งทำให้เกิดความเสียหายกับอนาคตของชาตินับวันเมื่อไหร่

การพัฒนาประเทศให้เกิดความก้าวหน้าจะต้องมีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับคนในชาติโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนให้เด็กเป็นคนดีตามที่สังคมต้องการพิจารณาจากพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีเหตุผล มีความอดทน มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม ซึ่งสอดคล้องกับค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ คือ มีการพึงพาตนเอง ขยันหมั่นเพียร มีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม ประยัดดอด้อม มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย

การสะสมปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เป็นสิ่งที่ต้องใช้เวลา ไม่สามารถที่จะละเลยและนำวัฒนธรรมและจริยธรรมใหม่เข้ามาแทนที่ได้อย่างสนิทใจ การที่ไม่เห็นความสำคัญของจริยธรรมที่มีอยู่เดิมที่บรรพบุรุษปฏิบัติมาจึงก่อให้เกิดปัญหามากมายหลายด้านเราปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ซึ่งขึ้นอยู่กับมุมมองของบุคคล อาจมองเป็นข้อๆ เช่น มีความไฟรุ่งเรือง มีสติ มีความรับผิดชอบ มีความสามัคคี เป็นต้น ส่วนอีกมุมหนึ่งอาจมองเป็นองค์รวมว่า การเป็นคนดีต้องมีคุณธรรมเหล่านี้ประกอบเป็นคติธรรมหลัก จริยศึกษาจึงเป็นคุณธรรมจริยธรรมถือว่าเป็นตัวจัดการเชื่อมประสานกลมกลืน ทำให้เกิดความสมดุลและมีบูรณาการ

ปัญหาทางจริยธรรมในสังคมไทยมีมากมาย เช่น ไม่มีระเบียบวินัย การขาดสามัญสำนึกราชการรับผิดชอบ ถ้าคนปฏิบัติตามกรอบของศีลธรรมพื้นฐานของศีลธรรมขึ้นพื้นฐานของพระพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับการซักชวนให้ปฏิบัติตามแนวศีล 5 ถ้าปฏิบัติได้ก็จะหมดหรือเบาลง สำหรับปัญหาคุณธรรมจริยธรรม อีกทั้งสังคมไทยชอบสร้างค่านิยมรองรับวัฒนธรรมต่างชาตินามาใช้โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ รับมาโดยขาดการวิจารณญาณว่าสิ่งไหนดีหรือไม่เหมาะสม การพัฒนาด้านคุณธรรมต้องพัฒนาที่จิตใจ เพราะคุณธรรมเป็นมโนธรรมในจิตใจ การคิดก็จะเป็นเชิงบวก มองโลกในแง่ดีสร้างสรรค์ เห็นใจ เอื้อเพื่อ จะส่งผลต่อสังคมต่อไปเป็นการพัฒนาคุณธรรมอย่างครบวงจร

การพัฒนาคนให้มีคุณธรรมจริยธรรมได้มีนัยนโยบายพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นนักเรียนและเป็นรากฐานของครอบครัวและสังคมในอนาคต และต้องการอาศัยคนให้ร่วมมือช่วยเหลือกันทั้งบ้าน วัด และโรงเรียน ซึ่งนับว่ามีความสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนอย่างเร่งด่วน และต้องมองเห็นปัญหาดังกล่าว จึงควรปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กเพื่อให้เข้าเติบโตเป็นวัยรุ่นที่มีคุณภาพเป็นผู้ใหญ่ที่มีประสิทธิภาพ ที่มีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อจะได้เป็นกรอบและพื้นฐานในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ทั้งนี้ต้องมีรูปแบบที่ชัดเจนว่า ต้องร่วมมือกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อจะปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม สิ่งอันดีงามที่มีอยู่ในชุมชนให้กับผู้เรียนเป็นรายบุคคล และนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยการสร้างกระบวนการแบบมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนและการวางแผน ร่วมให้ข้อมูล ร่วมคิด ร่วมวิเคราะห์องค์ความรู้คุณธรรมจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาและดำเนินการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมต่อไป

ผลกระทบจากการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระแสโลกในยุคโลกาภิวัตน์(globalization) และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสาร ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนทั้งเด็กและเยาวชน ทั้งในชุมชนและในโรงเรียน สำหรับโรงเรียนบ้านนาดี กิ่งอำเภอเยียง จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 4 พร้อมทั้งชุมชนบ้านนาดี เป็นชุมชนที่อยู่กันอย่างหนาแน่น ประกอบด้วย 4 หมู่บ้านหลัก ที่เป็นหมู่บ้านที่โรงเรียนบ้านนาดี รับบริการจัดการศึกษาตามระบบ ซึ่งประกอบด้วย บ้านนาดี หมู่ที่ 1 บ้านนาดี หมู่ที่ 2 บ้านนาดี หมู่ที่ 3 และบ้านนาดี หมู่ที่ 4 เป็นโรงเรียนขยายโอกาส จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล ถึง ม.3 มีนักเรียนจำนวน 345 คน มีครุ 16 คน ในชุมชนวัด 1 วัด มีพระสงฆ์ 4 รูป สามเณร 3 รูป ในอดีตมีการดำเนินชีวิตตามแนวพุทธศาสนา ถือหลักคุณธรรมจริยธรรมเป็นหลัก แต่ปัจจุบันพบว่าเด็กและเยาวชนยุคปัจจุบันได้รับกระแสวัฒนธรรมต่างชาติจนเกิดปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งข้อมูลจาก การจัดเวลาที่ประชาชนเพื่อร่วมกันสะท้อนสภาพปัญหาในโรงเรียนและชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของโรงเรียน ชุมชน พอสรุปได้ดังนี้

ด้านนักเรียน

- ไม่ระเบียบวินัย ทั้งในตนเองและส่วนรวม ประพฤติดีไม่เหมาะสม
- ความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวมลดลง
- ขาดจิตสำนึกในการเรียนรู้และก้าวร้าว
- ขาดความอ่อนน้อมถ่อมตนต่อกฎ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ตลอดจนพระภิกษุสงฆ์

ด้านโรงเรียน

- ขาดหลักสูตรในการพัฒนาและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม จึงนำไปสอดแทรกไว้ กับทุกวิชา จึงไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน
- การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมขาดความต่อเนื่อง
- ขาดการประสานงานที่ชัดเจนระหว่างบ้านและโรงเรียนในเรื่องการปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรม

ด้านชุมชน

- ขาดการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆที่จะส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม
- ขาดรูปแบบและวิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชน
- มีค่านิยมที่มุ่งเน้นการแบ่งปัน
- นำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่มาใช้ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในปริมาณน้อย

ด้านวัดที่มีในชุมชน

- พระภิกษุสงฆ์ที่เป็นผู้นำด้านการเผยแพร่พระธรรมคำสอนขาดแนวทางในการ ส่งเสริมที่เหมาะสมและเข้าถึงปัญหาที่แท้จริง
- บุคลากรที่จะดำเนินการประสานงานกับบ้าน วัด โรงเรียน ไม่มีทักษะ ที่เหมาะสม

ข้อสรุปจากการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ปัญหาคุณธรรมจริยธรรมที่สำคัญที่สุดคือ ปัญหาราดระวีบวินัยของเด็กและเยาวชน ซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติตัวและดำเนินชีวิตที่ไม่เหมาะสม ได้แก่ การไม่รับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม การประพฤติตัวไม่เหมาะสม การแต่งกาย ไม่เหมาะสม การพูดจา ก้าวร้าว ไม่อ่อนน้อมถ่อมตน กิริยามารยาทไม่ดี ส่งผลให้เด็กขาดโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของตนเองให้เต็มที่ ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตและก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม

ดังนั้นปัญหาที่ต้องร่วมกันหาทางแก้ไขโดยเร่งด่วนคือ เรื่องความมีระเบียบวินัยของนักเรียน หมายถึง การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน ซึ่งอาจกำหนดแนวทางดังนี้ การตรงต่อเวลา การปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเอง และยอมรับผลการกระทำของตนเอง การปฏิบัติตาม ระเบียบ กฎเกณฑ์ของโรงเรียน การทำกิจกรรมของตนตามเวลาที่กำหนด เครื่องเสื้อผ้าที่สุภาพ แต่งกาย ถูกระเบียบ มาทันโรงเรียน ตื่นนอนโดยไม่มีเครื่องปลุก

ที่มีวิจัยมองเห็นว่า การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเรื่อง ความมีระเบียบวินัยของนักเรียนควรปลูกฝังตั้งแต่ยังเด็ก เพื่อให้เด็กเหล่านั้นเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ มีคุณธรรมติดตัว จะเป็นกรอบและพื้นฐานในการดำเนินชีวิตได้ลูกต้อง นอกจากนี้วัยเด็กยังเป็นวัยที่สามารถแก้ไข ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ง่ายกว่าผู้ใหญ่ โดยโรงเรียน บ้าน วัด ร่วมกันพัฒนาฐานรูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยนำไปปฏิบัติได้จริง โดยการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมทั้งการวางแผน ร่วมให้ข้อมูล ร่วมคิดวิเคราะห์องค์ความรู้และดำเนินการปลูกฝังสำหรับเด็กนักเรียน โรงเรียน บ้านนาดีต่อไป

1.2 คำาามวิจัย

1. ชุมชนและโรงเรียนบ้านนาดีมีบริบทอย่างไรและปัจจุบันมีสภาพปัญหาและ สาเหตุ การขาดระเบียบวินัยของเด็กในโรงเรียนอย่างไร
2. วิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยให้กับเด็กนักเรียน โดยโรงเรียน ชุมชน และวัด ในอดีตเป็นอย่างไร
3. บ้าน วัด โรงเรียนบ้านนาดี จะมีรูปแบบและกระบวนการมีส่วนร่วมในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเพื่อเรื่องความมีระเบียบวินัยสำหรับเด็กนักเรียนอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์

1. เพื่อกันหาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและสาเหตุของชุมชน โรงเรียน และวัด ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเรื่องความมีระเบียบวินัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านนาดี
2. เพื่อสืบกันวิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเรื่อง ความมีระเบียบวินัย ในอดีต โดยประชุมในชุมชนหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. เพื่อหารูปแบบและแนวทางปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเรื่อง ความมีระเบียบวินัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านนาดี โดยบ้าน วัด และโรงเรียนอย่างมีส่วนร่วม

1.4 แผนงานและวิธีการศึกษา

1. ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจการทำโครงการวิจัยอย่างมีส่วนร่วมและกันหาอาสาสมัคร
2. ประชุมทีมวิจัยเพื่อทำความเข้าใจในด้านทักษะวิจัยเบื้องต้นและบริหารโครงการวิจัย

3. อบรมอาสาสมัครเรื่องการจัดเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล
4. ศึกษาข้อมูลบริบทชุมชน โรงเรียน วัด บ้านนาดี
5. ศึกษาสภาพปัญหา สาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ด้านความมีระเบียบวินัยของนักเรียน โรงเรียนบ้านนาดี
6. ศึกษารูปแบบ วิธีการการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยให้แก่เด็ก ในอดีตของบ้าน วัด และโรงเรียน
7. การสรุปข้อมูล
8. จัดเวทีคืนข้อมูลคืนสู่ชุมชน
9. ศึกษาคุณงานจากแหล่งความรู้ที่ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัย ได้ผลสำเร็จ
10. เวทีกำหนดพิษทางการทำงานที่เหมาะสมในการพัฒนาการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ด้านความมีระเบียบวินัยให้กับเด็กนักเรียน
11. นำรูปแบบที่ร่วมกันสรุปได้นำไปปฏิบัติการในโรงเรียน
12. จัดเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเป็นระยะ
13. เวทีนำเสนอผลการทดลองรูปแบบสู่ชุมชน เพื่อการพัฒนาต่อไปเป็นระยะ
14. สรุปผลการดำเนินงานตลอดโครงการ ต่อชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
15. จัดทำรายงาน

1.5 ระยะเวลาการดำเนินการ

ระยะเวลาการดำเนินการ 18 เดือน

1.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. บ้าน วัด โรงเรียนบ้านนาดีรู้ปัญหาและสาเหตุในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเรื่อง ความมีระเบียบวินัยของนักเรียน โรงเรียนบ้านนาดี
2. บ้าน วัด โรงเรียนบ้านนาดีได้อย่างคุ้มค่าในกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเรื่อง ความมีระเบียบวินัยในอดีตโดยปราศจากภัยในชุมชนหรือภัยมิปัญญาท่องถิ่น
3. บ้าน วัด โรงเรียนบ้านนาดีได้รูปแบบและแนวทางปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเรื่อง ความมีระเบียบวินัยของนักเรียน โรงเรียนบ้านนาดี โดยบ้าน วัด โรงเรียนบ้านนาดีอย่างมีส่วนร่วม

1.7 ทีมวิจัย

1. นายโลวัฒน์	พรอมสุพรรณ	หัวหน้าทีมวิจัย
2. นายสุทธิพงษ์	ชาประวัง	ทีมวิจัย
3. หลวงปู่สังข์ทอง	โอภาโส	ทีมวิจัย
4. นายวีระชัย	ศรีระดา	ทีมวิจัย
5. นายสมศักดิ์	แฝงพงศ์	ทีมวิจัย
5. นายวิจิตร	เชื้อทอง	ทีมวิจัย
6. นายจันดี	นามวี	ทีมวิจัย
7. นายพาคร	สาจะลี	ทีมวิจัย
8. นางเบญญาใจพร	เชื้อทอง	ทีมวิจัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา การพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนในโรงเรียนมัธยมศึกษารั้งนี้ มีแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่สำคัญๆ ดังนี้คือ

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรม
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับหลักและวิธีการสอนจริยธรรมในโรงเรียน
- 2.4 ทฤษฎีด้านเมืองจริยธรรม
- 2.5 ทฤษฎีการพัฒนาจริยธรรมของโคลเบอร์ก
- 2.6 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรม

1. ความหมายของจริยธรรม (Morality)

สำหรับความหมายของจริยธรรม ได้มีผู้ให้ความหมายไว้มาโดย ดังนี้
ดวงเดือน พันธุวนานวิน (2522) ได้ให้ความหมายของคำว่าจริยธรรม หมายถึง ลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์และมีขอบเขตรวมถึงพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่างๆ ด้วย ลักษณะและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมจะมีคุณสมบัติประเภทใดประเภทหนึ่งในสองประเภท คือ เป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกในสังคมนั้น คือ เป็นพฤติกรรมที่สังคมชูชนชูเชิงให้การสนับสนุน และผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจว่า การกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง เหมาะสม ส่วนอีกประการหนึ่ง คือ ลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกในสังคม เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษหรือพยายามกำจัด และผู้กระทำพฤติกรรมนั้นส่วนมากรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง และไม่สมควร ฉะนั้นผู้ที่มีจริยธรรมสูง คือ ผู้ที่มีลักษณะและพฤติกรรมประเภทแรกมากและประเภทหลังน้อย

อำนวย ทะพิงค์แก และชัยนต์ วรรธนุภูติ (2522) ได้ให้ความหมายของจริยธรรม ไว้ว่า จริยธรรมเป็นกลไกอันหนึ่งของสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนในสังคมที่มีอิทธิพลต่อ พฤติกรรมของคนในสังคม กล่าวอีกนัยหนึ่ง การที่มนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นกุ่มๆ จำเป็นต้องสร้างกลไก ขึ้นมาเพื่อควบคุมให้สังคมเป็นสังคมที่ดี เป็นสังคมในอุดมคติของมนุษย์

กรมวิชาการ (2524) ได้กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง การประพฤติดี ปฏิบัติดีปฏิบัติ
ชอบทั้งกาย วาจา และใจ เพื่อประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 ได้ระบุว่า จริยธรรม คือ
ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ

เลขา ปียะอัจฉริยะ (2526) มีความเห็นว่า จริยธรรมเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความนึกคิด
หรือความรู้สึกรับผิดชอบซึ่งกันและกัน การประพฤติในสิ่งที่ควรและไม่ควร
การประพฤติในสิ่งที่ไม่ควร จริยธรรม จึงมีความหมายรวมถึงการประมวลกฎหมายที่ห้ามมาตรการของ
ความนึกคิด และความประพฤติที่บุคคลมีและปฏิบัติต่อตนเอง การแสดงออกทางกาย การปฏิบัติตาม
หลักจริยธรรมต้องประกอบกับความรู้สึกทางจิตและเป็นพฤติกรรมที่มีความสำนึกร่วมกันและการตัดสินใจ
บุคคลที่มีจริยธรรมสูงเป็นบุคคลที่มีลักษณะและพฤติกรรมที่บุคคลนิยมชมชอบ ให้การสนับสนุน
สังคมพอใจว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม

พนัส หันนาคินทร์ (2526) ได้ให้คำนิยาม จริยธรรม หมายถึง คุณสมบัติทางความ
ประพฤติที่สังคมมุ่งหวังให้สมาชิกของสังคมนั้นประพฤติ

สาโรช บัวศรี (2526) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ความดีในระดับต่างๆ ที่สังคม
หรือนบุคคลจำเป็นจะต้องมีมั่นคงมั่นคง

สมบูรณ์ ศาลายาชีวิน และคณะ (2526) ได้กล่าวถึง จริยธรรมในวรรณของ
ขอหน์ ดิวอี้ มีลักษณะดังนี้

1. จริยธรรม คือ เรawanปัญญาทางสังคมของบุคคลอันได้แก่ การรับรู้ สังเกต
เข้าใจสถานการณ์ของสังคม เข้าใจอำนาจสังคม
2. จริยธรรม คือ ความสามารถในการปรับตัวและควบคุมตนเองในด้านต่างๆ
ให้สอดคล้องกับสังคม

3. จริยธรรมของบุคคลจะเจริญงอกงามไปพร้อมๆ กับสติปัญญา
4. จริยธรรม คือ คุณลักษณะต่างๆ ของบุคคลในสังคมเกิดจากความเจริญทาง
สติปัญญาที่งอกงามเพื่อเสริมสร้างสังคม

หน่วยศึกษานิเทศก์ (2534) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้อย่างชัดเจนว่า
จริยธรรม คือ ระบบกฎเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนกการกระทำที่ดีออกจากกระทำที่ชั่ว

ส. วานา ประวัลพุกษ์ (2535) จริยธรรม หมายถึง สิ่งที่ควรประพฤติเพื่อให้เกิด
ความดี และความถูกต้องแก่สังคมในระดับต่างๆ และจะเกิดเมื่อคนมีความขัดแย้งเกี่ยวกับคุณธรรม
หรือค่านิยมตั้งแต่สองตัวขึ้นไป เช่น ถ้ามีเหตุการณ์ขัดแย้งเกิดขึ้น ทำให้เราตกอยู่ในสภาพที่ต้อง^{แก้ไข}
แก้ไขปัญหาแล้ว เราตัดสินใจแก้ไขปัญหาโดยยึดผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการแก้ไขปัญหาเพื่อสังคม แสดงว่า
เรามีจริยธรรมสูงกว่าคนที่แก้ไขปัญหาเพื่อประโยชน์ตนเอง

นีอ่อน กลินรัตน์ (2536) จริยธรรม หมายถึง คุณลักษณะที่แฟงอยู่ภายในตัวบุคคล และเป็นแนวทางที่บุคคลได้ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ให้สอดคล้องกับมาตรฐานของความดี และความถูกต้องที่สังคมนั้นๆ ยอมรับ อันจะนำไปสู่ความสงบสุขของสังคมและประเทศชาติ

Brown (1965 ; อ้างถึงใน พงศธร เครียดศุภบาล, 2537) ให้ความหมายของจริยธรรม ว่าหมายถึง ระบบของกฎเกณฑ์สำหรับวิเคราะห์การกระทำการใดๆ หรือถูกของบุคคลจริยธรรมเปลี่ยนแปลง วิวัฒนาการ ประสบการณ์ของบุคคล

Kohlberg (1975 ; อ้างถึงใน พงศธร เครียดศุภบาล, 2537) กล่าวว่า จริยธรรม เป็น สิ่งที่ควรเลือกกระทำในการตัดสินความดีเดียวกัน ที่เกิดขึ้น สิ่งนั้นคือ ความยุติธรรม (Principle of Justice) และแกนกลางของความยุติธรรม ประกอบด้วย การกระจายสิทธิและหน้าที่ให้มีความเท่าเทียมกัน

บริชา ครรัมพัคตร์ (2537) จริยธรรม หมายถึง ความคาดหวังของสังคมที่ต้องการให้ คนในสังคมมีพุทธิกรรมตามความคาดหวังซึ่งอาจจะแบ่งได้สองลักษณะ คือ พุทธิกรรมที่สังคมนิยม ชนชอบ และผู้ปฏิบัติส่วนใหญ่พอใจด้านพุทธิกรรมนั้นๆ และอีกลักษณะหนึ่งเป็นพุทธิกรรมที่ต้อง ละเอียดในการปฏิบัติ มีคะแนนนิยมต้องถูกมาตรฐานการเชิงสังคมลงโทษหรือกำจัดออก ซึ่งในขณะนี้มีพุทธิกรรม ที่สอดคล้องกับลักษณะหนึ่งลักษณะใดมากกว่ากันอยู่กับคุณภาพเชิงจริยธรรมเป็นสำคัญ

มาลินี จุฑารพ (2539) จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติและการแสดงออกที่ดีงาม มีความอ่อนเพื่อแผ่เมื่อนำไปใช้ และความเชื่อในมุขย์

จากความหมายของจริยธรรมดังกล่าว อาจสรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง สิ่งที่ควร ประพฤติปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์สากลในสังคม ทั้งทางกาย วาจา และใจ เพื่อบรรลุถึงสภาพ แห่งชีวิตอันมีคุณค่าที่พึงประสงค์ต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม และเป็นมาตรฐานหรือแนวทางในการ ประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นที่ยอมรับของสังคม เพื่อให้คนในสังคมนั้นมีความสุขและความพอกใจ

2. องค์ประกอบของจริยธรรม

จริยธรรม สามารถจำแนกออกเป็น 3 องค์ประกอบใหญ่ๆ ดังนี้ (ดวงเดือน พันธุ์มนวนิวิน, 2520)

1) องค์ประกอบทางค้านพุทธิปัญญา (Cognitive Component) หมายถึง ส่วนที่เก็บ สะสมความรู้ ความเชื่อต่างๆ ที่เกี่ยวกับพุทธิกรรมทางจริยธรรม และเป็นส่วนที่จะประเมินหรือตัดสิน ว่าพุทธิกรรมใดดีถูกควรทำและพุทธิกรรมใดไม่ดีพิเศษไม่ควรทำ ได้แก่ ความคิดทางจริยธรรม (Moral Thought) ค่านิยมทางจริยธรรม (Moral Value) ความเชื่อทางจริยธรรม (Moral Belief) ความรู้ ความเข้าใจทางจริยธรรม (Moral Cognitive) การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม (Moral Reasoning) และ การตัดสินทางจริยธรรม (Moral Judgment)

2) องค์ประกอบทางอารมณ์ (Affective Component) หมายถึง ความรู้สึกหรือปฏิกริยาที่มีต่อพฤติกรรมทางจริยธรรมว่า มีความพอใจชอบหรือไม่ชอบ ได้แก่ เกตคติทางจริยธรรม (Moral Attitude) ความรู้สึกทางจริยธรรม (Moral Feeling) และปฏิกริยาทางจริยธรรม (Moral Reaction)

3) องค์ประกอบทางพฤติกรรม (Behavioral Component) หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำที่บุคคลแสดงออกมา ทั้งต่อผู้อื่นและต่อสิ่งแวดล้อม และเป็นพฤติกรรมที่สามารถตัดสินได้ว่าดีหรือไม่ดี ถูกหรือผิด สมควรหรือไม่สมควร ได้แก่ ความประพฤติทางจริยธรรม (Moral Conduct) การกระทำการจริยธรรม (Moral Act) และพฤติกรรมทางจริยธรรม (Moral Behavior)

สำหรับกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2523) กล่าวถึงองค์ประกอบจริยธรรมว่ามี 3 ประการ คือ

1) องค์ประกอบด้านความรู้ (Moral Reasoning) ได้แก่ ความเข้าใจเหตุผลของความถูกต้องดึงมาโดยกระบวนการความคิด

2) องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Moral Attitude and Belief) ได้แก่ ความพึงพอใจ ครั้นท่า เลื่อมใส เกิดความนิยมในดีที่จะรับจริยธรรมนั้นมาเป็นแนวปฏิบัติ

3) องค์ประกอบด้านพฤติกรรมแสดงออก (Moral Conduct) คือ พฤติกรรมการกระทำที่บุคคลตัดสินใจจะกระทำหรือกระทำผิดในสถานการณ์แวดล้อมต่างกัน เช่นว่าอิทธิพลส่วนหนึ่งของพฤติกรรมการกระทำนั้นมาจากส่วนประกอบทั้ง 2 ประการข้างต้น และบางส่วนอาจขึ้นอยู่ กับองค์ประกอบอื่นๆ เช่น ลักษณะทางจิตวิทยาของบุคคลนั้นๆ หรือความรุนแรงเบื้องตน ของสถานการณ์ที่รุ่มเร้าบุคคลนั้นอีกด้วย

3. ลักษณะของจริยธรรม

สำหรับดวงเดือน พันธุ์นาวิน (2524) ได้แบ่งลักษณะต่างๆ ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมออกเป็น 4 ประเภท คือ

1) ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ว่าในสังคมของตนนับถือว่าการกระทำชนิดใดดีควรกระทำ และการกระทำชนิดใดควรงดเว้น ลักษณะพฤติกรรมได้เหมาะสมและไม่เหมาะสม

2) ทัศนคติเชิงจริยธรรม คือ ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่างๆ ว่าคนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้นๆ เพียงใด ทัศนคตินี้จะก้าวทางกว่าความรู้ เพราะได้รวมเอาทั้งความรู้และความรู้สึกเข้าไปด้วย

3) เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำ หรือไม่กระทำพฤติกรรมอันใดอันหนึ่ง เหตุผลนี้จะแสดงให้เห็นเหตุจูงใจที่อยู่เบื้องหลังบุคคล การกระทำเหมือนกันอาจจะมีเหตุที่แตกต่างกันได้

4) พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การลงมือกระทำพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก ในด้านที่สังคมนิยมชอบ หรือด้วยการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎหมายหรือค่านิยมสังคมนั้น

สูรังค์ โควัตรະภูล (2536) อธิบายว่า

1) จริยธรรมเป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้

2) ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 อย่างคือ องค์ประกอบเชิงปัญญาหรือความรู้คิด องค์ประกอบเชิงความรู้สึกและอารมณ์ และองค์ประกอบเชิงพฤติกรรม

3) พัฒนาการทางจริยธรรม เกิดควบคู่กับพัฒนาการทางเชาว์ปัญญา

4) พฤติกรรมเชิงจริยธรรมบางอย่างเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์

5) พฤติกรรมเชิงจริยธรรมอาจจะกล่าวได้ว่ามี 3 ประเภท คือ

(1) พฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่มีลักษณะสากล คือ เมื่อนอกบุคคลใน วัฒนธรรมหรือสังคมอื่นทั่วโลก

(2) พฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่เหมือนกับพฤติกรรมของกลุ่มชน ชุมชน หรือ สังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิก

(3) พฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะคน ทำให้คนนั้นต่างจากคน อื่นเป็นปัจเจกบุคคล

4. เหตุผลเชิงจริยธรรม

สมบูรณ์ ศาลาชาชีวน (2522) เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลให้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำ หรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจ หรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำ

ดวงเดือน พันธุ์มนавิน (2524) เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวถึงนี้จะแสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่างๆ ของบุคคล การศึกษาจริยธรรมเชิงเหตุผลจะทำให้ทราบว่าบุคคลผู้มีจริยธรรมในระดับแตกต่างกัน อาจมีการกระทำที่คล้ายคลึงกันได้เสมอ และบุคคลที่มีการกระทำเหมือนกันอาจมีเหตุผลเบื้องหลังการกระทำต่างกันและมีจริยธรรมที่แตกต่างกัน

อิสรา รัตตคิริ (2540) การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง เหตุผลที่บุคคลใช้ในการตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมและถือเป็นตัวบ่งชี้แนวโน้มหรือสาเหตุของพฤติกรรมที่จะนำไปสู่พฤติกรรมการเป็นคนดีและเป็นคนเก่งได้

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง เหตุผลที่บุคคลใช้ในการตัดสินใจในการเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเหตุผลนี้จะแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลนั้น และเพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องเหตุผลเชิงจริยธรรม ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอทฤษฎีพัฒนาทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ดังจะได้กล่าวต่อไป

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน

1. ทิศทางในการพัฒนาเยาวชน

โดยเหตุที่เยาวชนเป็นกลุ่มนักเรียนที่มีจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนประชากรทั่วประเทศ ดังได้กล่าวมาแล้ว และเป็นช่วงที่มีความคาดหวังความเป็นเด็กและผู้ใหญ่ ยิ่งกว่านั้นเยาวชนเป็นผู้สืบสานมรดกทางวัฒนธรรมและความอุ่นรอดของชาติ จึงเป็นกลุ่มนักเรียนที่ควรได้รับความสนใจเป็นพิเศษเพื่อให้เยาวชนเดินทางเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในอนาคต (สกอร์ รักษ์ศรีทอง, 2530)

ดังนั้น ทิศทางการพัฒนาเยาวชนที่จะให้สามารถเดินทางเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในวันข้างหน้าจะต้องเป็นการพัฒนาด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ ทางด้านสติปัญญาความสามารถ การพัฒนาความพร้อมทางด้านอาชีพ และที่สำคัญที่สุดคือ การพัฒนาด้านสังคม วัฒนธรรมและจริยธรรม

ในการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างค่านิยมทางวัฒนธรรมและจริยธรรมนั้น เสาวนีย์ เสนานุ (2532) ได้อธิบายถึงทิศทางในการพัฒนาเยาวชน ไว้ดังต่อไปนี้

1) เยาวชนพึงพัฒนาเจตคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิต มีความเข้าใจและความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเอง (Self Concept) ที่ถูกต้องตามความเป็นจริง รวมทั้งเข้าใจความต้องการและบทบาทของตนเองและของผู้อื่น มีโอกาสในการพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง พัฒนาศักยภาพของตนเองและของผู้อื่น มีโอกาสในการพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง พัฒนาศักยภาพของตนเองด้วยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และพึงมีความรักในเพื่อนมนุษย์

2) เยาวชนพึงมีโอกาสในการพัฒนาตนเองด้วยสุนทรียภาพ ด้วยการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ศิลปะ การกีฬาและนันทนาการ ต่างพึงมีความรับผิดชอบในการสืบเนื่องทางวัฒนธรรมเพื่อความอุ่นรอดของชาติ รู้จักคัดเลือกภาษา พัฒนาสมบัติวัฒนธรรมอันเป็นมรดกและเป็นเอกลักษณ์ของชาติ

3) เยาวชนพึงยึดถือในเรื่องคุณธรรมในสังคม โดยตระหนักร่วมรับผิดชอบของตนเองต่อสังคม พึงรักในเสรีภาพของตนแต่จะต้องไม่ละเมิดเสรีภาพของผู้อื่น รู้จักร่วมมือกับผู้อื่นเพื่อกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม เติมใจช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสสร้างเสียงประโลมส่วนตนเพื่อส่วนรวม มีความรับผิดชอบในฐานะสมาชิกของชาติ มีส่วนในการปกครองและการเมืองอันได้แก่ความเข้าใจและปฏิบัติบทบาทของตนให้ถูกต้องและเหมาะสมในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขในการดำรงชีวิต และในด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น

2. ลักษณะของเยาวชนไทยที่พึงประสงค์

ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ปี 2521 ซึ่งกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2520) ได้กำหนดลักษณะพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนมัธยมศึกษาในวิชาจริยศึกษาไว้ 6 ประการ ประกอบด้วย

- 1) มีนิสัยไฟห้าความรู้ ทักษะ รู้จักคิดและวิเคราะห์อย่างมีระเบียบวิธีการและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
 - 2) มีทัศนคติที่ดีต่อสัมมาชีพทุกชนิด มีระเบียบวินัยในการทำงานทั้งในส่วนตนเองและหมู่คณะ นานาพากเพียร อดทน ประยั้ด และใช้เวลาให้เป็นประโยชน์
 - 3) มีความซื่อสัตย์ มีวินัยในตนเอง เคราะห์ตอกภูมาย และกติกาของสังคม รับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม ตลอดทั้งเสริมสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมในสังคม
 - 4) รู้สึกสิทธิและหน้าที่ รู้จักทำงานเป็นหมู่คณะ มีความสามัคคีและเสียสละเพื่อส่วนรวม รู้จักเกี้ยวข้องด้วยสันติวิธีอย่างมีหลักการและเหตุผล
 - 5) มีความภูมิใจในความเป็นไทย มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีความรู้และเลื่อมใสในการปกครองตามระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
 - 6) มีความเข้าใจอันดีในมนุษยชาติและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
- ส่วนหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งเกี่ยวกับจริยธรรมของสังคมไทยไว้ 5 ประการ ดังต่อไปนี้
- 1) เพื่อให้รู้จักดำรงชีวิตบนพื้นฐานแห่งคุณธรรม ไม่เบียดเบี้ยนผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ สุจริตและยุติธรรม มีระเบียบวินัย มีน้ำใจเป็นนักกีฬา มีสุขภาพสมบูรณ์
 - 2) เพื่อให้รู้จักวิธีการเรียนรู้ คิดเป็น ทำเป็น รู้จักเกี้ยวข้อง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีนิสัยไฟห้าความรู้และทักษะอยู่เสมอ รักการทำงาน สามารถทำงานเป็นหมู่คณะ มีความขยันหมั่นเพียร อดทน และรู้จักประยั้ด

- 3) เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าในวิทยาการศิลป์วัฒนธรรม
ธรรมชาติ รู้จักใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
- 4) เพื่อให้รู้จักการพัฒนา เสริมภาพของผู้อื่น รู้จักหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น รู้จักใช้
สิทธิเสริมภาพของตนเองในทางสร้างสรรค์บนரากฐานแห่งกฎหมาย จริยธรรม และศาสนา
- 5) เพื่อให้มีความสำนึกรักในการเป็นคนไทย ร่วมกันเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความรัก
ชาติ รักประชาธิปไตย รู้จักใช้สติปัญญาในการดำรงรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระ
มหาภัยตระกูล
- กรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ "ได้เสนอหลักการและวิธีการในการจัดจริยศึกษาใน
สถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมการศาสนา. 2521)
- 1) มีระเบียบวินัย
 - 2) มีความซื่อสัตย์สุจริต และยุติธรรม
 - 3) ขยัน ประหมัด และชื่ดมั่นในสัมมาชีพ
 - 4) สำนึกรักหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศไทย
 - 5) รู้จักคิดวิเริ่ม วิจารณ์ และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
 - 6) กระตือรือร้นในการปักถอนระบบประชาธิปไตย รักและเกิดทุนชาติ ศาสนา
พระมหาภัยตระกูล
- 7) มีพลานามัยสมบูรณ์ทางร่างกายและจิตใจ
- 8) รู้จักพึงคนเองและมีอุคุณคติ
- 9) มีความภาคภูมิใจ และรู้จักทำนุบำรุงศิลป์วัฒนธรรมและทรัพยากรของชาติ
- 10) มีความเสียสละ เมตตาอาเร กตัญญูกตเวที กล้าหาญ สามัคคี
- ศักดิ์ชัย นิรัญญา (2525) ได้สรุปจริยธรรมที่ควรปฏิบัติในสังคมไทยไว้ 29 ประการดังนี้
- 1) การไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกายของบุคคลและสัตว์
 - 2) ความเมตtagruha
 - 3) การไม่โลภและไม่ขโมย
 - 4) ความเอื้อเพื่อเพื่อแผ่และเสียสละ
 - 5) การไม่ละเมิดของรักผู้อื่น
 - 6) การรู้จักความพอดี
 - 7) การไม่พูดปด ไม่บิดเบือน ไม่杼อาจความจริง การไม่ยุบให้เกิดความแตกแยก
และการไม่พูดคำหยาบ
 - 8) การมีสัจจะ และความจริงใจ
 - 9) การไม่ลอง และเสพสิ่งเสพติดให้โทษ

- 10) ความเป็นผู้มีสติ รู้จักยับยั้งชั่งใจ รู้สึกพิจารณาชัดเจน
- 11) ความเป็นผู้มีเหตุผล
- 12) ความละอายและความเกรงกลัวต่อการกระทำชั่ว
- 13) ความเข้มแข็งมั่นคง
- 14) ความอดทนอดกลั้น
- 15) ความกล้าหาญและความเชื่อมั่นในตนเอง
- 16) ความกตัญญูต่อท่าน
- 17) ความซื่อสัตย์สุจริต
- 18) การทำใจให้สงบ มีสมาธิ และอารมณ์แจ่มใส
- 19) ความไม่เห็นแก่ตัว
- 20) ความประณีตละเอียดถี่ถ้วน
- 21) ความรับผิดชอบ
- 22) ความมั่นใจเป็นธรรม ไม่ลำเอียง
- 23) ความมีระเบียบวินัยและการตรงต่อเวลา
- 24) การยอมรับความเปลี่ยนแปลง
- 25) น้ำยาทและนิสัยส่วนบุคคลในการกิน นอน ขับถ่าย แต่งกายและสังคมระหว่างเพศ
- 26) น้ำยาทในการแสดงความเคารพ การขออภัย การแสดงความขอบคุณ การขอความช่วยเหลือ การปฏิเสธ การแสดงความไม่เห็นด้วย การแสดงความยินดี การแสดงความเสียใจ การเล่น การพักผ่อนหย่อนใจ
- 27) หลักธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกัน ได้แก่ ความสามัคคี ความเสียสละ การให้อภัย ความเอื้อเฟื้อ การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ความเห็นอกเห็นใจ
- 28) ความเป็นผู้มีวัฒนธรรม และปฏิบัติตามประเพณีนิยม
- 29) ความจริงกักษัตติ์อชาติ ศาสนา และพระมหากรุณาธิคุณ
- พระธรรมปีปฏิก (ประยุทธ ปยุตโต. 2537) กล่าวว่า เยาวชนควรมีลักษณะ ๓ ประการ คือ
- 1) เยาวชนจะต้องเป็นบุคคลที่ “มองกว้าง” รอบรู้การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก มีวิสัยทัศน์ที่กว้าง ไกล ใช้ปัญญาในการมองและวิเคราะห์สิ่งต่างๆ อย่างเป็นระบบและเชื่อมโยงในเชิงปัจจัยสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดการพัฒนาในเชิงจิตสำนึกทางสังคม
 - 2) เยาวชนจะต้องเป็นบุคคลที่รู้จัก “คิดไกล” มีเป้าหมายที่ชัดเจน รู้จักใช้อคติเป็นตัวกำหนดเป้าหมายในอนาคต โดยให้ตั้งอยู่บนฐานแห่งชีวิตที่อยู่กับปัจจุบัน เพื่อการพัฒนาตนก้าวไปข้างหน้าตลอดเวลา

3) เยาวชนจะต้องเป็นบุคคลที่ “ไฟสูง” แต่เมื่อได้หมายความว่าเป็นบุคคลที่มีความทะเยอทะยานแต่ละคน มุ่งจะหาวัตถุนำรุ่งนำเรื่องความสุขของตน ซึ่งคำว่า “ไฟสูง” ในที่นี้หมายถึง เป็นบุคคลที่มีจิตใจที่รักความเป็นธรรม ยึดความถูกต้องความดีงามเป็นบรรทัดฐานในการดำเนินชีวิต ของตนเอง ซึ่งตรงข้ามกับคำว่า “ไฟต่ำ”

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (2541) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของเด็กและเยาวชนไทยที่พึงประสงค์ไว้ 10 ประการ กล่าวคือ

- 1) มีสายใยผูกพันกับสมาชิกในครอบครัว
 - 2) มีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ เจริญเติบโตสมวัย มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม มั่นคง มีความเคารพและภาคภูมิใจในตนเอง
 - 3) มีวัฒนธรรมที่ดีงาม เข้าใจหลักการที่ถูกต้องของศาสนา สาระแก่นแท้ของชีวิต และคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 4) มีความสามารถในการสื่อสารมากกว่า 1 ภาษา รู้จักใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และเข้าใจถึงสาระประโยชน์เพื่อนำมาประยุกต์ใช้อย่างกลมกลืนกับวัฒนธรรมไทย
 - 5) เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีวินัย มีเหตุผล และพร้อมที่จะเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม
 - 6) เข้าใจสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและการทำงาน รวมทั้งการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
 - 7) รู้จักคิด ไม่งมงาย และรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาองค์ความรู้ คุณค่าของพลังงาน และการประหยัดพลังงานทุกประเภท
 - 8) มีการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย เป็นผู้ผลิตที่รับผิดชอบต่อสังคม รู้จักสร้างงานและอาชีพอิสระที่มีระบบของการจัดการที่ดี
 - 9) รับผิดชอบในการรักษาและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - 10) รู้จักปรับเปลี่ยนแนวคิด และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
- จากแนวคิดที่เกี่ยวกับจริยธรรมตามที่ได้ศึกษามาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์ สรุปประเด็นสำคัญที่ควรนำมาส่งเสริมพัฒนา ให้เกิดขึ้นแก่เยาวชนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้
- 1) มีระเบียบวินัย
 - 2) มีความซื่อสัตย์ สุจริต
 - 3) ประหยัด อดออม
 - 4) กระตือรือร้น ขยันหมั่นเพียร
 - 5) ตรงต่อเวลา

- 6) เมตตา กรุณา ปราณี
- 7) กตัญญูกตเวที
- 8) ไม่ประทุร้ายต่อทรัพย์สินและบุคคลอื่น
- 9) ไม่ลักขโมย
- 10) ไม่ทคลองและเสพยาเสพติดให้โทษ
- 11) ละอายและเกรงกลัวต่อการทำชั่ว
- 12) อ่อนน้อม ถ่อมตน มีมารยาทในการแสดงความเคารพ
- 13) เป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติตามประเพณีนิยม
- 14) ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
- 15) เคราะห์ภูมายหรือระเบียบข้อบังคับ
- 16) รู้จักสิทธิ หน้าที่ของตนเอง
- 17) ไม่เบียดเบี้ยนผู้อื่น
- 18) รู้จักคิด ไม่เชื่องมงาย
- 19) เคารพในสิทธิเสรีภาพผู้อื่น
- 20) มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม
- 21) มีเหตุผล
- 22) สามัคคี
- 23) มีสติสัมปชัญญะ
- 24) มีจิตสำนึกรักในความเป็นไทย
- 25) รู้จักใช้ อนุรักษ์ทรัพย์การและสิ่งแวดล้อม
- 26) มีความรักและศรัทธาในระบบประชาธิปไตย
- 27) มีความคิดสร้างสรรค์
- 28) รู้จักการแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี
- 29) รักความเสมอภาคและยุติธรรม
- 30) มีมารยาทในการกิน นอน ขับถ่าย แต่งกายและสังคมระหว่างเพศ
- 31) มีความเห็นอกเห็นใจ และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
- 32) มีความจริงใจกตัญญูต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
- 33) มีคุณภาพในการดำรงคุณภาพชีวิต
- 34) เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว
- 35) เห็นคุณค่าในศิลปวัฒนธรรม
- 36) ใช้เสรีภาพของตนเองในทางสร้างสรรค์

37) รู้จักพึงตนเอง และมีอุคุณคติ

38) ไม่พูดอย่างส่งเสริมให้เกิดความแตกแยกในหมู่คณะ

39) ใจสงบสุข มีสมาธิ และอารมณ์แจ่มใส

40) ยอมรับการเปลี่ยนแปลง และติดตามทันเทคโนโลยีสมัยใหม่

เนื่องจากลักษณะที่แสดงถึงจริยธรรมตามที่สรุปไว้ บางอย่างจำเป็นต้องใช้เวลาในการพัฒนาจึงจะเห็นผลชัดเจน แต่เนื่องจากผู้วิจัยมีเวลาอันจำกัด จึงได้เลือกลักษณะบางประการมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนในการวิจัยครั้งนี้จึงได้วิจัยในเรื่อง ดังต่อไปนี้

1) ทดลองและสภาพสภาพติดให้ไทย

2) มีความเสียสละและสามัคคี

3) การมีระเบียบวินัย ตรงต่อเวลา

4) มีความซื่อสัตย์ สุจริต

5) มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

6) มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการทำชั่ว

7) มีความจริงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

8) มีความอ่อนน้อม ถ่อมตน

9) รู้จักการใช้ อนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

10) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

11) ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

12) รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง

13) มีความสำนึกรักในความเป็นคนไทย

14) เห็นคุณค่าในศิลปวัฒนธรรมไทย

15) ใช้สื่อภาพในทางสร้างสรรค์

16) ประพฤติปฏิบัติตามหลักศีลธรรม

17) รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

18) รู้จักการแก้ปัญหาโดยสันติวิธี

19) รู้จักการพึงตนเอง

20) ยอมรับการเปลี่ยนแปลงในเทคโนโลยีสมัยใหม่

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่า ทิศทางในการพัฒนาเยาวชน เพื่อให้สามารถเดินทางเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในวันข้างหน้านั้นจะต้องเป็นการพัฒนาทางด้านสุขภาพ ร่างกาย และจิตใจ ทางด้านสติปัญญาความสามารถ ทางด้านอาชีพและที่สำคัญ คือ การพัฒนาทางด้านสังคม วัฒนธรรมและจริยธรรม

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับหลักและวิธีการสอนจริยธรรมในโรงเรียน

1. หลักการสอนจริยธรรม

- หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ (2524 ; อ้างถึงในสูตรทักษะธรรมชาติฯ 2531) ได้เสนอแนะหลักการสอน ไว้ดังนี้
- 1) สอนจากรูปธรรมไปตามธรรมใช้บุคคลเป็นตัวอย่าง เช่น จะสอนเรื่องความขยันหมั่นเพียร แทนที่จะอธิบายความขยันหมั่นเพียรคืออะไร ก็เล่าเรื่องบุคคลที่ทำงานแล้วประสบความสำเร็จในชีวิต อาจจะเป็นบุคคลในนิทาน บุคคลที่ยังมีชีวิตอยู่จริง หรือบุคคลที่มีคุณธรรมเช่นนั้นแล้วจึงสรุปว่าเขาได้ดี เพราะเขามีความขยันหมั่นเพียร
 - 2) สอนโดยจัดประสบการณ์ตรง เช่น ฝึกการยาทต่างๆ โดยให้นักเรียนออกแบบ ปฏิบัติ เช่น การกราฟฟิค การแสดงความเคารพ ให้มีโอกาสฝึกทักษะ ปฏิบัติตนเป็นพุทธมานะกะ
 - 3) สอนโดยใช้อุปกรณ์ จริยศึกษาเป็นวิชาที่เป็นนามธรรม ฉะนั้นเพื่อให้นักเรียนเกิดมโนภาพขึ้นในใจ จึงต้องใช้อุปกรณ์เข้าช่วย
 - 4) สอนให้เด็กฝึกแสดงความคิดเห็น เช่น ให้นักเรียนเล่าเรื่องต่างๆ ที่ตนมีประสบการณ์ หรือครุจัดให้มีการอภิปราย โดยยกคุณธรรมข้อใดข้อหนึ่งให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น วิจารณ์ป่าวหนังสือพิมพ์ ซึ่งมีเรื่องอาชญากรรมอยู่เสมอ เล่าให้นักเรียนฟังแล้วให้นักเรียนออกแบบความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์
 - 5) สอนโดยครุทำตนให้เป็นตัวอย่าง ครุทุกคนโดยเฉพาะผู้สอนจริยศึกษา ควรปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีของนักเรียนอยู่เสมอ ทั้งความประพฤติ ทางกาย ทางวาจา เพื่อนักเรียนจะได้ยึดถือเป็นแบบฉบับและปฏิบัติตาม
 - 6) สอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคล ในด้านวัย สติปัญญา ลิ่งแวงล้อม และการอบรมทางบ้าน ต้องรู้จักใช้ภาษาให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมของเด็ก ทางที่ดีควรใช้ภาษาที่ง่าย เสียงชัดเจน มีภาพประกอบ การอธิบายแต่ละครั้งไม่ควรนานเกินไป ควรจะหากิจกรรมอื่นมาแทรกสลับไปบ้าง เช่น การร้องเพลง เล่านิทาน วาดรูป
 - 7) สอนโดยการปฏิบัติจริง การส่งเสริมให้นักเรียนนำคุณธรรมในจริยศึกษาไปใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียนให้มากที่สุด เช่น การพูดจาสุภาพไฟแรง ไม่โกหก หรือพูดหยาบคาย การไม่ลักขโมย เป็นต้น

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ได้เสนอหลักการและวิธีการในการจัดจริยศึกษา ในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมการศาสนา. 2521)

- 1) จริยธรรมเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต ทุกคนจะต้องเรียนรู้และปฏิบัติในชีวิตประจำวันอย่างสม่ำเสมอ

- 2) การจัดจริยศึกษาจะต้องดำเนินการทั้งในการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ข้อปฏิบัติของผู้บริหาร ครู อาจารย์ นักเรียน และเจ้าหน้าที่อื่นๆ ในโรงเรียน ระเบียบของโรงเรียน การเรียน การสอนจริยศึกษาให้มีสัมพันธ์กับวิชาอื่นๆ และมีสัมพันธ์กับสังคม
- 3) การสอนจริยศึกษาต้องให้ผู้สอนพัฒนาอยู่ในทุกวิชาและในทุกกิจกรรมของโรงเรียน
- 4) การพัฒนานาบุคลิกภาพต้องยึดหลักจริยธรรมเป็นแนวปฏิบัติและให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย
- 5) มวลชนต้องปฏิบัติตามหลักจริยธรรม คือ งดเว้นการทำชั่ว ทำความดี และมีจิตใจบริสุทธิ์
- 6) การจัดสิ่งแวดล้อมจะต้องจัดและควบคุมให้เป็นไปทางสนับสนุนหรือส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักจริยธรรม

2. วิธีการสอน

ก่อ สร้าง พัฒน์ พัฒน์ ได้ให้ท่านเกี่ยวกับการจัดสอนจริยศึกษาในโรงเรียนว่า (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมการศาสนา. 2521 : ปกใน)

จริยศึกษานี้ มีความสำคัญต่อการพัฒนาบ้านเมืองมากขอให้เราเร่งปรับปรุงจริยศึกษาในโรงเรียนให้ดีขึ้น ครูทุกคนในโรงเรียนนั้นต้องเป็นครูศีลธรรม ครูทุกคนต้องถือว่าตนมีหน้าที่สอนจริยศึกษาให้แก่เด็ก สำหรับเรื่องการปรับปรุงจริยศึกษาในโรงเรียนนี้ เราก็จะต้องการปรับปรุงจริยศึกษาจากระดับหนึ่งไปสู่ระดับหนึ่งเป็นแน่ พูดง่ายๆ ว่าเราเกิดความไม่พอใจในจริยธรรม ศีลธรรม และมารยาทของนักเรียนซึ่งเป็นอยู่ในขณะนี้ สิ่งที่เราไม่สบายใจเป็นอย่างยิ่งในขณะนี้ เป็นสิ่งที่อยู่เปลือกนอก เป็นสิ่งที่สะดูดตามาอยู่ตลอดเวลา เป็นต้นว่า การแต่งตัวไม่เรียบร้อย การสูบบุหรี่ของนักเรียน การดื่มเหล้าในที่สาธารณะของนักเรียน กิริยา妄จาซึ่งกระโดกกระเดกไม่สุภาพเรียบร้อยในสายตาของพวกเรา การระดมพวกลมมาตีกัน นาทีเละวิวาทกันในที่สาธารณะ การระดมกำลังเพื่อต่อต้านการบริหารงานของโรงเรียน

การสอนและการส่งเสริมสร้างคุณสมบัติทางจริยธรรม ควรใช้หลายๆ วิธีประกอบกัน ดังนี้ (สบง ลักษณ์. 2523)

- 1) การให้ความรู้ความเข้าใจโดยเหตุผล
- 2) การให้ต้นแบบและเลียนแบบ
- 3) การให้ได้รับประสบการณ์ตรงในการศึกษาค้นหาและพบคำตอบ
- 4) การเน้นการเสริมสร้างปัญญา หรือการรู้แจ้งเห็นจริง
- 5) การเสนอบทเรียน ควรแทรกจริยธรรมกับเนื้อหาวิชาการต่างๆ ที่จัดให้ เกี่ยวข้องกับปัญหาชีวิตจริงในสังคม

6) กิจกรรมการเรียนการสอนควรเน้นการปฏิบัติจริง

การสอนจริยธรรมในโรงเรียนจะสัมฤทธิ์ผลมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ดังนี้ (มาโนช ตัณชวนิช. 2523)

1) ครูผู้สอน การที่จะสั่งสอนลูกศิษย์ให้มีความประพฤติประกอบด้วยจริยธรรม ตัวครูเองจะต้องมีจริยธรรมสูงกว่าผู้เรียน

2) วิธีสอน การสอนจริยธรรมให้ได้ผลอย่างจริงจังหรือสัมฤทธิ์ผล ควรสอนดังแต่ ยังเยาววัย โดยคำนึงถึงเนื้อหาและตัวอย่างให้เหมาะสมกับวัย โดยใช้สื่อการสอน เช่น ภาพนิ่ง การเล่า นิทานที่มีคติเตือนใจ หรือนักเรียนทำกิจกรรมร่วมกันในอันที่จะส่งเสริมจริยธรรม

3) นโยบายของผู้บริหารในสถานศึกษา ผู้บริหารจะต้องเอาใจใส่เรื่องจริยธรรม ของครูและนักเรียน เพราะถ้าผู้บริหารไม่สนใจในเรื่องจริยธรรมของครู ขาดความยุติธรรม ไม่คำนึงถึงเหตุผล เอาแต่ใจตนเองเป็นที่ตั้ง การที่หวังจะให้ครูและนักเรียนส่วนใหญ่มีความประพฤติ ที่พึงประสงค์เป็นไปได้ยาก

4) สภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมนับว่ามีอิทธิพลต่อตัวเด็กเป็นอันมาก เพราะในวัน หนึ่งๆ เด็กจะอยู่ในโรงเรียนประมาณ 7-8 ชั่วโมง เวลาอนุนั้นจะอยู่นอกโรงเรียน ประสบภัยที่เด็กได้รับจากสิ่งแวดล้อมภายนอกจะทำให้เด็กเกิดความสับสน เพราะสภาพต่างๆ เหล่านั้นจะขัดแย้ง ต่อการเรียนการสอนจริยธรรม

สมพงษ์ จิตรดับ (2527 ; อ้างถึงใน งานวัฒน์ เก็บบุญเกิด. 2534) ที่ได้จำแนก กระบวนการสอนจริยธรรม ไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 การให้ข้อมูลเป็นการนำเสนอเข้าสู่บทเรียน โดยการจัดในรูปกิจกรรมการเรียน ควบคู่ไปกับการใช้สื่อการสอนบางประเภท เช่น การเล่านิทานประกอบรูปภาพ การเชิดหุ่น การใช้บทนาทสมมุติ และสถานการณ์จำลอง เป็นต้น

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์และสร้างความคิด ให้นักเรียนแต่ละคนฝึกฝนการวิเคราะห์ ข้อมูลที่รวบรวมมาได้เป็นความคิดเห็นของนักเรียนเอง ให้รู้จักการจัดอันดับคุณค่าของสิ่งต่างๆ

ขั้นที่ 3 การให้เหตุผลและการตัดสินใจ ครูแบ่งกลุ่มย่อยให้นักเรียนได้มีโอกาส ตัดสินใจ และเลือกข้อความคิดเห็นของนักเรียนที่สรุปได้หลายประเด็นในขั้นที่ 2 ซึ่งมีเหตุผลและ คุณค่าแตกต่างกันไปในขั้นนี้ นักเรียนจะได้รับการฝึกฝนทักษะในเรื่องของการอภิปรายกลุ่มการ ตัดสินใจ การให้เหตุผล

ขั้นที่ 4 การเสนอและประยุกต์ใช้ เป็นกระบวนการทางข้อสรุปรวมการเรียนรู้ ทั้งหมด นำเอามาต่อและ การให้เหตุผลของแต่ละกลุ่มมาเปรียบเทียบกัน และแสดงความคิดเห็น เพิ่มเติม และท้ายสุด คือ การที่นักเรียนสามารถหาข้อสรุปของสิ่งที่เรียนรู้ทั้งหมด ได้รับความรู้ เนื้อหา กิจกรรม และประสบการณ์ทั้งหมด การจบบทเรียนในขั้นนี้มีความหมายสำคัญที่แสดงว่า

นักเรียนเกิดการเรียนรู้มากน้อยเพียงใด การให้นักเรียนรู้จักหาข้อสรุปทั้งหมด ทั้งด้านเนื้อหา เจตคติ และการปฏิบัติเป็นทักษะสำคัญที่ต้องฝึก

ข้อที่ 5 เจตคติของนักเรียน กระบวนการสอนในข้อนี้ เป็นการสร้างให้เกิดตั้งแต่ การให้ข้อมูลข้อที่ 1 จนถึงข้อสรุป ตลอดจนคุณลักษณะของครูผู้สอนที่มีแบบอย่างคุณธรรมและการปฏิบัติที่ดีงามและถูกต้อง สิ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบที่มีผลต่อการสร้างเจตคติของนักเรียน และการปลูกฝังเจตคติทำได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม การรู้จักที่จะปรับกระบวนการสอนให้เหมาะสมกับการสอนในแต่ละครั้ง การมีลำดับขั้นในการสร้างเจตคติด้วยวิธีการง่ายๆ หรือขั้นที่สูงขึ้นไป การเชื่อมโยงคุณธรรมที่ใกล้เคียง และการให้ผู้เรียนได้ข้อสรุปที่ชัดเจนเกี่ยวกับจริยธรรมข้อนั้นอย่างถูกต้องจะเป็นพื้นฐานต่อการสร้างเจตคติค่านิยม วิธีการดำเนินชีวิตของนักเรียนต่อไป

ข้อที่ 6 การปฏิบัติจริงของนักเรียน นักเรียนได้มีโอกาสคิดเป็น แก้ไขปัญหาในลิستี่ได้เรียนรู้แล้ว การทำเป็นหรือการปฏิบัติจริงทำได้ในขั้นสาขิตาบทคล่อง และการนำไปประยุกต์ใช้ ครูควรจะส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติทางจริยธรรม โดยการให้ปฏิบัติจริงหลังการได้รับข้อมูลในข้อที่ 1 แล้ว หรืออาจจะปฏิบัติเมื่อได้สรุปข้อที่ 4 แล้ว การจัดกิจกรรมเสริมสนับสนุนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นกิจกรรมที่ครูให้นักเรียนทำได้โดยไม่จำกัดสถานที่ ควรทำอย่างสม่ำเสมอ สิ่งสำคัญคือ การให้นักเรียนได้มีโอกาสเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการแสดงออก และความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองในสิ่งแวดล้อมที่เป็นจริง และเป็นธรรมชาติของแต่ละคน

ข้อที่ 7 การเสริมแรงและการติดตามผล ครูสามารถใช้ได้ในทุกขั้นตอนของกระบวนการนี้ ในรูปของการให้รางวัล สัญลักษณ์ การใช้คำพูดยกย่องชมเชยการใช้ภาษาท่าทาง ฯลฯ สำหรับขั้นตอนการเสริมแรงและติดตามผลในขั้นสุดท้ายนี้ มุ่งส่งเสริมในรูปแบบของการรับพฤติกรรมเป็นหลัก เพื่อส่งเสริมและเน้นในเรื่องความต่อเนื่องที่นักเรียนได้รับรู้ ตั้งแต่ข้อที่ 1 ถึงข้อที่ 6 จนเกิดความตระหนักรู้ในคุณธรรมที่ได้รับการเรียนรู้มาแล้วให้ได้มีการนำไปปฏิบัติจริง มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์จนนักเรียนสามารถแสดงออกและเป็นลักษณะนิสัยที่เกิดขึ้นกับตัวเองอย่างถาวรสู่ได้

หน่วยศึกษานิเทศก์ (2534) ได้ระบุวิธีการสอนจริยธรรม คือ

1) ให้ผู้เรียนอยู่ใกล้ชิดตัวอย่างที่ดี ได้ปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันงานเห็นคุณค่าและยอมรับค่านิยมนั้น และยึดถือปฏิบัติจนเป็นนิสัย

2) เสนอบัญญาให้ผู้เรียนคิด โดยใช้กรณีตัวอย่าง เรื่องจริง สร้างสถานการณ์ต่างๆ ให้ผู้เรียนใช้เหตุผลอยู่ตลอดเวลาเมื่อผู้เรียนพบปัญหาของคนอื่น หรือสังคมอื่นนำมาเปรียบเทียบกับประสบการณ์ของตน ทำให้เกิดความรู้สึกสำนึกรู้ที่จะปรับพฤติกรรมของตัวเองโดยไม่รู้ตัว

3) แสวงหาแบบอย่างกิจกรรมต่างๆ และวัฒนธรรมที่ดีงาม เช่น ศิลปะธรรมชาติ สิ่งเหล่านี้จะชักเกล้าความคิดและจิตใจของผู้เรียนให้ประณีตและอ่อนน้อมเอียดอ่อนและสร้างค่านิยมได้

4) จัดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาประสบการณ์จากการบางอย่างที่สามารถพัฒนาค่านิยมได้ เช่น วิทยาศาสตร์ ช่วยสร้างค่านิยมให้รักความจริง มีเหตุผล

5) ให้โอกาสผู้เรียนทำงานอย่างมีระบบ เช่น ตั้งชั้นรม โสโนสร ให้อิสระแก่ผู้เรียนตามรสนิยมและความประณญา เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองบนพื้นฐานความถูกต้อง ความสนใจ

6) สอนให้สัมพันธ์กับกลุ่มประสบการณ์อื่นๆ และสอดแทรกเข้าไปในทุกครั้งที่จัดการเรียนการสอนในพุทธิกรรม

7) การเรียนการสอนจริยศึกษา ไม่ควรจัดอยู่เฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น แต่ควรสอนทุกโอกาสตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ครูต้องติดตามแก้ไขข้อบกพร่องทางจริยธรรมของนักเรียนที่ปฏิบัติไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม ไม่ควร ต้องแก้ไขทันที และให้กำลังใจยกย่องชื่นชมเมื่อนักเรียนสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องเหมาะสม

วิธีการพัฒนาระบบการศึกษา

1) การให้ความรู้ขั้นสูง ควรจะให้เด็กได้รับเหตุผลใหม่และเห็นอกว่าที่เคยเป็นอยู่เด็กจะนำไปเปรียบเทียบกับเหตุผลเดิม และจะเกิดความขัดแย้งหรือความไม่สมดุลทางความคิดความไม่สมดุลจะเป็นเครื่องกระตุ้นให้เด็กเกิดมีการปรับโครงสร้างทางความคิดของตนเกิดความสมดุลขึ้นใหม่ จะช่วยให้เด็กเข้าใจและยอมรับเหตุผลในขั้นที่สูงกว่าเดิม (ตามหลักทฤษฎีทางจิตวิทยาของ Piaget)

2) การอบรมทางศาสนา เด็กควรได้รับการอบรมทางศาสนา เพื่อลดความเห็นแก่ตัวและเพิ่มความเห็นแก่พากพ้อง ส่วนรวม และมนุษยชาติ

3) การให้แสดงบทบาท เด็กควรที่จะได้รับโอกาสสวมบทบาทอื่น นอกเหนือไปจากที่ตนเป็นอยู่ และบทบาทนั้นควรเกี่ยวข้องกับจริยธรรม การรับเอาความคิดและความรู้สึกของคนอื่นจะก่อให้เกิดความคิดความเข้าใจแตกต่างไปจากเดิม ไม่ขึ้นอยู่แต่ตนเอง (ตามหลักทฤษฎี Lawrence Kohlberg)

4) การใช้อิทธิพลของกลุ่มให้เกิดความคล้อยตาม การยกระดับจิตใจของเด็กนั้นอาจได้จากกลุ่มเพื่อน ซึ่งแสดงออกทางจริยธรรมในระดับเดียวกัน เด็กจะยึดถือเพื่อนเป็นแบบอย่างและคล้อยตามลักษณะของเพื่อนได้โดยง่าย กลุ่มเพื่อนจะเป็นสื่อเสนอความรู้และเหตุผลใหม่ให้ในระดับที่สูงกว่าที่มีอยู่เดิม

5) การให้เลียนแบบจากตัวแบบ การจัดตัวแบบให้เกิดการเลียนแบบเป็นวิธีการศึกษาหนึ่งที่มนุษย์ใช้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ตัวแบบจะมีลักษณะดึงดูดและมีอิทธิพลให้เด็กคล้อยตามได้มาก ได้แก่ พ่อ แม่ ผู้ใหญ่ และเพื่อน

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ การที่จะพัฒนาจริยธรรมในระบบการศึกษาไทยท่ามกลางภาระการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมปัจจุบันนั้น ไม่ใช่เรื่องง่ายเลย ทั้งนี้ไม่อาจดำเนินการเพียงลำพังและบรรลุผลได้ถ้าหากทุกๆ หน่วยงานไม่ร่วมมือกันและسانต่อ การพัฒนาจริยธรรมหากจะเปรียบเทียบโดยอุปนัยการพัฒนาจริยธรรมไม่ใช่การฉีดวัคซีนเพียงครั้งเดียว และมีผลต่อเนื่องไปนานนาน แต่การพัฒนาจริยธรรมเปรียบเสมือนการปลูกต้นไม้ ต้องมีการดูแล呵護อย่างสม่ำเสมอ หากทุกคนทึ่กการทำนุบำรุงเมื่อใดต้นไม้ก็จะเหี่ยวเฉา โดยนัยเดียวกันการพัฒนาจริยธรรมแม้จะปลูกฝังได้นับแต่วัยเยาว์ ก็ยังจำเป็นต้องพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ และทำซ้ำอย่างต่อเนื่องภายใต้บริบททางสังคมวัฒนธรรมที่สอดรับกัน

2.4 ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม

ดวงเดือน พันธุ์มนราวน (2529) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบทางจริยธรรมไว้ในรูปทฤษฎี ต้นไม้จริยธรรม โดยรวมเอาผลงานการวิจัยที่แสดงถึงลักษณะพื้นฐานและองค์ประกอบทางจิตใจที่จะนำไปสู่พฤติกรรมจริยธรรม โดยเปรียบพุตติกรรมต่างๆ ของคนดีและคนเก่งเหมือนผลไม้บนต้นไม้และส่วนประกอบที่เป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่พุตติกรรมการเป็นคนดี คนเก่ง อันได้แก่ รักและคำดี ดังแสดงในภาพ

แผนภูมิที่ 1 ต้นไม้จริยธรรม

มีการแบ่งต้นไม้ออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนรากและลำต้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ส่วนราก เปรียบเสมือนลักษณะทางจิตที่เป็นพื้นฐานทางจิตใจ 3 ประการ ที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมของคนดี คนเก่ง ลักษณะทางจิตใจ 3 ประการนั้น ได้แก่

(1) ศติปัญญา คือ ความเคลื่อนไหวคาดหมายของคน หมายถึง การเข้าใจมนุษย์และสังคม รู้จักເອາໄຫນมาได้

(2) ประสบการณ์ทางสังคม หมายถึง การเข้าใจมนุษย์และสังคม รู้จักເອາໄຫນมาได้

(3) มีสุขภาพจิตดี หมายถึง การมีความวิตกกังวลน้อยหรือในปริมาณที่เหมาะสมกับเหตุการณ์

2) ส่วนลำต้น เปรียบเสมือนลักษณะทางจิตใจ 5 ประการ ที่ส่งเสริมให้บุคคลเป็นคนดี และคนเก่ง ลักษณะทางจิตใจ 5 ประการนี้ ถ้ามีมากในบุคคลใด บุคคลนั้นจะมีพฤติกรรมของคนดี คนเก่ง อย่างสม่ำเสมอ แต่ถ้าขาดลักษณะ 5 ประการมากเท่าใด บุคคลนั้นจะเป็นผู้ที่ไม่สามารถเป็นคนดีและคนเก่งได้ ลักษณะ 5 ประการนั้น ได้แก่

(1) ทัศนคติ คุณธรรม ค่านิยม ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง

(2) เหตุผลเชิงจริยธรรม หรือการเห็นแก่ผู้อื่น ส่วนรวมและหลักสามากกว่า การเห็นแก่ตัว

(3) ลักษณะมุ่งอนาคต สามารถคาดการณ์ไกลและสามารถควบคุมตนให้อดได้ รอได้ อย่างเหมาะสม

(4) ความเชื่ออ่อนน้อม ในตน ว่าทำได้ ทำได้ ทำได้จะต้องได้รับโดย

(5) แรงจูงใจไฟสัมฤทธิ์ หรือความมุ่นนาจะบัน ฝ่าฟันอุปสรรคจนประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

จากทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม จะเห็นได้ว่า การที่บุคคลจะเป็นคนดีและคนเก่ง ได้นั้นจะต้องมีลักษณะทางจิต 3 ประการ คือ ศติปัญญา ประสบการณ์ทางสังคม และสุขภาพจิตดี ซึ่งเปรียบเสมือนรากสำคัญของต้นไม้ที่จะชอนไขหาอาหารมาเลี้ยงลำต้นอย่างเต็มที่ เพื่อจะพัฒนาลักษณะทางจิต 5 ประการที่ลำต้น อันจะส่งผลให้ผลไม้บนต้นมีความงอกงามสมบูรณ์ อันเปรียบเสมือนเป็นพุติกรรมของคนดีและคนเก่ง

2.5 ຖ່ານທີ່ພັນນາທາງຈົບປະກິດຂອງໂຄລເບອຮັກ

ຖ່ານທີ່ພັນນາທາງຈົບປະກິດຂອງໂຄລເບອຮັກ (ອ້າງລຶ່ມໃນ ດວງເດືອນ ພັນຊຸມນາວິນ. 2524) ກລາວວ່າ ລັກນະທາງຈົບປະກິດຂອງນຸກຄລນີ້ນ ປະກອບດ້ວຍດ້ານຕ່າງໆ ທີ່ສຳຄັນ ຄື້ອ ຄວາມຮູ້ແລະ ຄວາມຮູ້ສຶກເຈິງຈົບປະກິດຂອງພຸດີກຣມເຈິງຈົບປະກິດຂອງເຫດຜູ້ເຊີ້ນແລະການພັນນາທາງດ້ານນີ້ໃນມີການ ເປີ່ຍັນແປງອ່າງນາກມາຍໃນຂ່າຍອ່າຍຕ່ອມາ ສ່ວນພຸດີກຣມເຈິງຈົບປະກິດຂອງນີ້ນ ສ່ວນນາກຈະເຂື້ອຍໆກັນ ລັກນະຂອງສຕານກຣມ ຜົ່ງທຳໄຟກີ່ກົມພາກພັນນາທາງດ້ານນີ້ເປັນໄປອ່າງຍາກລໍານາກ ໂຄລເບອຮັກຈຶ່ງ ເຫັນວ່າ ການໃຊ້ເຫດຜູ້ເພື່ອຕັດສິນໃຈທີ່ຈະເລືອກຮະທຳອ່າຍໃດອ່າຍໜຶ່ງໃນສຕານກຣມຕ່າງໆ ຍ່ອມຈະແສດງ ໃຫ້ເຫັນຄົງຄວາມເຈີລຸ່ມເຕີບ ໂດຍອັນນຸກຄລ ໄດ້ອ່າຍມີແບບແພນ ນອກຈາກນີ້ຍັງຈາກທຳໄຟເຫັນໄປພຸດີກຣມຂອງ ນຸກຄລໃນສຕານກຣມຕ່າງໆ ໄດ້ ແລະ ທ້າຍສຸດຈາກທຳໄຟສາມາຮດໃຊ້ເຫດຜູ້ເຊີ້ນຈົບປະກິດຂອງນຸກຄລເປັນ ເຄື່ອງທໍານາຍພຸດີກຣມເຈິງຈົບປະກິດຂອງເຫຼົາໃນສຕານກຣມແຕ່ລະໜີດ ໄດ້

ໂຄລເບອຮັກ ເຊື່ອວ່າ ການບຣລຸ່ມພາກວະເຈິງຈົບປະກິດຂອງນຸກຄລນີ້ນ ຈະແສດງອອກມາໃນທາງການ ໃໃຊ້ເຫດຜູ້ເຊີ້ນຈົບປະກິດຂອງນຸກຄລ ໄດ້ອ່າຍເດັ່ນຊັດທີ່ສຸດ ເຫດຜູ້ເຊີ້ນຈົບປະກິດນີ້ໃນເຂົ້າຍ້ອງກັນກູ້ເກີນທີ່ຂອງສັງຄນໄດ ສັງຄນහີ່ນີ້ໂດຍເພາະເຫດຜູ້ເຊີ້ນຈົບປະກິດນີ້ໃຊ້ການປະເມີນຄ່າການຮະທຳໄປໃນທຳນອງວ່າ “ດີ” ຢ່ອ “ລວ” ແຕ່ຈະເປັນການໃຊ້ເຫດຜູ້ເຊີ້ນຈົບປະກິດທີ່ລຶກໜີ້ຍາກແກ່ການເຂົ້າໃຈຢືນເປັນລຳດັບໄປ ເຫດຜູ້ເຊີ້ນຈົບປະກິດຂັ້ນ ສູງສຸດຄື້ອ ແລ້ວ ບັນຫຼາຍກົດຂອງໂຄລເບອຮັກນີ້ ຕຽບກັບສິ່ງທີ່ນັກປຣະລູ່ຍົມຮັບວ່າເປັນເຫດຜູ້ເຊີ້ນຈົບປະກິດທີ່ ບຣິສຸທົ່ງ ມີໄດ້ເຈື້ອເຫດຜູ້ເຊີ້ນຈົບປະກິດປະເທດອື່ນໆ ເລັຍ ປະນັ້ນເຫດຜູ້ເຊີ້ນຈົບປະກິດຂັ້ນສູງສຸດລັກນະເປັນເຫດຜູ້ເຊີ້ນຈົບປະກິດ ສາກລ ກວ້າງຂວາງ ໄນມີບັດແຢັ້ງກັນ ແລະມີຮາກຮູ້າຈາກຄວາມມີຫລັກການໄມ່ເຂົ້າຫ້າງຕົນເອງແລະເປັນອຸດນຄຕີ ເຫດຜູ້ເຊີ້ນຈົບປະກິດທີ່ທັງກົນນີ້ ໂຄລເບອຮັກໄດ້ມາຈາກການວິເຄຣະຫໍ່ລັກນະຂອງຄໍາຕອນຂອງເຍາວໜາ ອາມເຣັກນ ອາຍຸ 10 ລຶ່ງ 16 ປີ ເກີ່ຍາກັນເຫດຜູ້ເຊີ້ນຈົບປະກິດໃນການເລືອກຮະທຳພຸດີກຣມອ່າຍໃດອ່າຍໜຶ່ງໃນ ສຕານກຣມທີ່ມີການຂັດແຢັ້ງຮ່ວງຄວາມຕ້ອງການສ່ວນນຸກຄລ ແລະກູ້ເກີນທີ່ຂອງກຸ່ມຫຼືສັງຄນ ໂຄລເບອຮັກໄດ້ແບ່ງປະເທດເຫດຜູ້ເຊີ້ນຈົບປະກິດທີ່ເຫດຜູ້ຕອນອາຍຸ 10 ປີ ໃໃຊ້ຕອນມາກທີ່ສຸດ ໄປຈົນລຶ່ງ ປະເທດທີ່ 6 ຜົ່ງຜູ້ຕອນອາຍຸ 16 ປີ ໃໃຊ້ຕອນມາກກ່າວ່າຜູ້ຕອນອາຍຸຕໍ່ກ່າວ່າທັງໝົດ ບັນການພັນນາຈົບປະກິດ ທັງ 6 ບັນ ຂອງໂຄລເບອຮັກໄດ້ຖຸກຈັດເປັນ 3 ຮະດັບ (ດວງເດືອນ ພັນຊຸມນາວິນ. 2524) ດັ່ງປະກຸດໃນຕາງ

ตารางที่ 1 การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ขั้น ในกลุ่มวัยพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

ขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับของจริยธรรม
ขั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ (2-7 ปี)	1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (2-10 ปี)
ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล (7-10 ปี)	2. ระดับตามกฎเกณฑ์ (10-16 ปี)
ขั้นที่ 3 หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (10-13 ปี)	3. ระดับหรือกฎเกณฑ์ (16 ปีขึ้นไป)
ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม (13-16 ปี)	
ขั้นที่ 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา (16 ปีขึ้นไป)	
ขั้นที่ 6 หลักการการยึดอุดมคติสากล (ผู้ใหญ่)	

ระดับที่ 1 ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Perconventional Level) ในระดับนี้เด็กจะรับกฎเกณฑ์และข้อกำหนดของพฤติกรรมที่ “ดี” “ไม่ดี” จากผู้มีอำนาจหนึ่งอton เช่น บิดา มารดา ครู หรือเต็กโต และมักจะคิดถึงผลตามที่จะนำรางวัลหรือการลงโทษมาให้

พฤติกรรม “ดี” คือ พฤติกรรมที่แสดงแล้วได้รับรางวัล

พฤติกรรม “ไม่ดี” คือ พฤติกรรมที่แสดงแล้วได้รับโทษ

โคลเบอร์กได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมระดับนี้เป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกการถูกลงโทษ (Punishment and Obedience Orientation) คือ การมุ่งที่จะหลบหลีกมิให้ตนเองถูกลงโทษทางกาย เพราะกลัวเจ็บปวดที่จะได้รับและยอมทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่ เพราะเป็นผู้ที่มีอำนาจทางกายหนึ่งอton โคลเบอร์กกล่าวว่า ในขั้นนี้เด็กจะใช้ผลตามของพฤติกรรม เป็นเครื่องชี้ว่าพฤติกรรมของตน “ถูก” หรือ “ผิด” เป็นต้นว่า ถ้าเด็กถูกทำโทษก็จะคิดว่าสิ่งที่ตนทำ “ผิด” และจะไม่ทำซ้ำอีกและถ้ารับรางวัลก็จะคิดว่าทำถูก และจะทำซ้ำเพื่อหวังรางวัล

ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล (Instrumental Relativist Orientation) คือ การเลือกกระทำในสิ่งที่จะนำความพอใจให้ตนเท่านั้น เริ่มรู้จักการแลกเปลี่ยนกันแบบเด็กๆ คือ เขาทำมาฉันต้องทำไป เขายังลืมก็ต้องให้เขา เป็นต้น ในขั้นนี้เด็กสนใจทำตามกฎข้อบังคับเพื่อประโยชน์หรือความพอใจของตนเอง หรือทำดีเพื่ออย่างใดของตอบแทนหรือรางวัล ไม่ได้คิดถึงความยุติธรรมและความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น หรือความเอื้อเฟื้อเพื่อแผ่ต่อผู้อื่น พฤติกรรมของเด็กในขั้นนี้ทำเพื่อสนองความต้องการของตนเอง

ระดับที่ 2 ระดับตามกฎหมายทั่วไป (Conventional Level) พัฒนาการทางขั้นที่ 1 หลักการระดับนี้ ผู้ทำให้อ้วนว่าการประพฤติตามความคาดหวังของผู้ปกครอง บิดามารดา กลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกหรือของชาติ เป็นสิ่งที่ควรทำ ผู้แสดงพฤติกรรมจะไม่คำนึงถึงผลตามที่จะเกิดแก่ตนเอง ถือว่าความซื่อสัตย์ ความจริงรักภักดีเป็นสิ่งสำคัญ ทุกคนมีหน้าที่ที่จะรักษามาตรฐานทางจริยธรรม บุคคลมีจริยธรรมในระดับที่ 2 นี้ คือ

ขั้นที่ 3 หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (Interpersonal Concordance of “good boy nice girl” Orientation) คือ บุคคลยังไม่เป็นตัวของตัวเองชอบกล้อยตามการซักจูงของผู้อื่นพัฒนาการทางจริยธรรมขึ้นนี้เป็นพฤติกรรมของ “คนดี” ตามมาตรฐานหรือความคาดหวังของบิดามารดา เพื่อนวัยเดียวกัน พฤติกรรม “ดี” หมายถึง พฤติกรรมที่จะทำให้ผู้อื่นชอบและยอมรับ

ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม (Law and Order Orientation) คือ บุคคลมีความรู้สึกรักษาหน้าที่ของตน ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งในสังคมของตน จึงถือว่าตนมีหน้าที่ทำตามกฎหมายทั่วๆ ที่สังคมของตนกำหนดหรือคาดหมาย โคลเบอร์กอธิบายว่า ในขั้นนี้ถือว่าสังคมจะอยู่ด้วยความมีระเบียบเรียบร้อย ต้องมีกฎหมายและข้อบังคับ คนดีหรือคนที่มีพฤติกรรมถูกต้อง คือ คนที่ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับหรือกฎหมาย ทุกคนควรเคารพกฎหมายเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและความเป็นระเบียบของสังคม

ระดับที่ 3 ระดับเหนือกฎหมาย (Postconventional Level) พัฒนาการทางจริยธรรมระดับนี้ ผู้ทำให้อ้วนแสดงพฤติกรรมได้พยายามที่จะตีความหมายของหลักการและมาตรฐานทางจริยธรรมด้วยวิญญาณ ก่อนที่จะยึดถือเป็นหลักของความประพฤติตามการตัดสิน “ถูก” “ผิด” “ไม่ควร” มาจากวิญญาณของตนเอง ปราศจากอิทธิพลของผู้มีอำนาจ หรือกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิก โคลเบอร์กแบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมระดับนี้เป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 5 หลักการทำตามคำนับสัญญา (Social Contract Orientation) คือ การเห็นความสำคัญของคนหมู่มาก ไม่ทำตนให้ขัดต่อสิทธิอันพึงมีพึงได้ของผู้อื่น สามารถควบคุมบังคับใจตนเองได้ ขั้นนี้เน้นถึงความสำคัญของมาตรฐานทางจริยธรรม ที่ทุกคนหรือคนส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูก สมควรที่จะปฏิบัติตาม โดยพิจารณาถึงประโยชน์และสิทธิของบุคคลก่อนที่จะให้มาตรฐานทางจริยธรรมได้ใช้ความคิดและเหตุผลเปรียบเทียบว่าสิ่งไหนผิดและสิ่งไหนถูก ในขั้นนี้ การ “ถูก” และ “ผิด” ขึ้นอยู่กับค่านิยมและความคิดเห็นของบุคคลแต่ละบุคคล แม้ว่าจะเห็นความสำคัญของสัญญา หรือข้อตกลงระหว่างบุคคล แต่เปิดให้มีการแก้ไขโดยคำนึงถึงประโยชน์ และสถานการณ์แวดล้อมในขณะนั้น

ข้อที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล (Universal Ethical Principle Orientation) เป็นข้อสูงสุด แสดงถึงการมีความรู้สึกอกหั้นออกจากกฎเกณฑ์ในสังคมของตน และการมีความยึดหยุ่นทางจริยธรรม เพื่อจุดมุ่งหมายในบ้านปลายอันเป็นอุดมคติที่ยิ่งใหญ่ นอกจากนี้ยังมีหลักประจำใจ ซึ่งตรงกับหลักในพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า หรือ โtotัปปะ ด้วย คือ ความละอายใจต่อการทำชั่วและความกลัวบาป ข้อนี้เป็นหลักการมาตรฐานจริยธรรมสากล เป็นหลักการเพื่อมุ่งยัธรรม เพื่อความเสมอภาคในสิทธิมนุษยชน และเพื่อความยุติธรรมของมนุษย์ทุกคน ในขันนี้สิ่งที่ “ถูก” “ผิด” เป็นสิ่งที่ขึ้นกับมโนธรรมของแต่ละบุคคลที่เลือกยึดถือ

โคลเบอร์กเชื่อว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์เป็นไปตามขั้น จากขันที่หนึ่งผ่านแต่ละขั้นไปจนถึงขั้นที่หก บุคคลจะพัฒนาข้ามขั้นมาได้ เพราะการใช้เหตุผลในขั้นที่สูงขึ้นไปจะเกิดขึ้นได้ด้วยการมีความสามารถในการใช้เหตุผลในขั้นที่ต่ำกว่าอยู่ก่อนแล้ว และต่อมาเมื่อบุคคลได้รับประสบการณ์ทางสังคมใหม่ๆ หรือสามารถเข้าใจความหมายของประสบการณ์ก่าๆ ได้ดีขึ้น จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและเหตุผล ทำให้การใช้เหตุผลในขั้นที่สูงต่อไปมีมากขึ้นเป็นลำดับ ส่วนสาเหตุในขั้นที่ต่ำกว่าก็จะถูกใช้น้อยลงทุกที และถูกละทิ้งไปในที่สุด นอกจากนี้มนุษย์ทุกคนไม่จำเป็นจะต้องพัฒนาทางจริยธรรมไปถึงขั้นสุดท้าย คือ ขันที่ 6 แต่อาจจะหยุดชะงักอยู่ในขันหนึ่งที่ต่ำกว่าก็ได้

จากทฤษฎีการพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม เพื่อแสดงว่ามีจริยธรรมในขั้นใดโดยผู้วิจัยใช้ตั้งแต่ขันที่ 1 ถึงขันที่ 6

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สถาบันวิจัยทางสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2516) ได้ศึกษาเยาวชนในชนบทและให้ข้อเสนอว่า เยาวชนในชนบทซึ่งเป็นเยาวชนของประเทศ จะต้องเดินทางเป็นพลเมืองที่กำลังต้องชาติ การศึกษาอบรมที่ได้รับในเยาววัยจะเป็นเครื่องหล่อหลอมบุคลิกภาพอันจะมีผลส่งต่อการถ่ายทอดไปยังบุตรหลานซึ่งเป็นเยาวชนในรุ่นต่อๆ ไป จึงควรอย่างยิ่งที่จะพัฒนาเยาวชนอย่างจริงจัง ทั้งในการศึกษาจากโรงเรียน โดยตรงและการให้การศึกษาโดยผ่านสื่อมวลชนต่างๆ ทั้งทางเอกสารสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ การจัดส่งคนไปฝึกอบรมอาชีพ การจัดกิจกรรมทางการศึกษา การสันนากการฯ

ดวงเดือน พันธุ์วนานาwin และเพ็ญแพะ ประจันปัจจนีก (2520) ศึกษาจริยธรรมของเยาวชนไทย ค้นพบว่า ลักษณะนุ่งอนาคต การอบรมเลี้ยงดู และฐานะทางเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์กับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

บัญชร แก้วส่อง (2522) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กวัยรุ่นในสังคมเมืองและชนบท ที่มีการอบรมเลี้ยงดูและแบบการคิดแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เด็กนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 13-18 ปี ที่ศึกษาอยู่ในสถานศึกษาของรัฐระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครและจังหวัดศรีสะเกษ จำนวนทั้งสิ้น 300 คน แบบทดสอบที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามตามแบบแผนการอบรมเลี้ยงดู แบบทดสอบวัด แบบการคิด และแบบทดสอบพัฒนาการทางจริยธรรม โดยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวทางของเรสท์ ชั่งนีทั้งหมด 6 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่า เด็กนักเรียนที่มีบุคลากรคามีอาชีพ และระดับการศึกษาต่างกัน มีพัฒนาการทางจริยธรรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กรมวิชาการ (2524) ศึกษาองค์ประกอบต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางจริยธรรมศึกษา องค์ประกอบทางกายภาพ คือ การศึกษา อายุ เพศ ศึกษาองค์ประกอบทางสภาพแวดล้อม คือ ฐานะทางครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู การใช้สื่อมวลชน สภาพแวดล้อมที่โรงเรียน อิทธิพลของตัวแบบ และศึกษาองค์ประกอบทางบุคลิกภาพ คือ ความกระตือรือร้นและมุ่งอนาคต เจตคติต่องูหมาย ความเป็นระเบียน และศีลห้า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการทางจริยธรรม สำหรับจริยธรรมด้านการใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหา พบร่วม ระดับชั้นเรียน ความกระตือรือร้นและมุ่งอนาคต และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์กับจริยธรรมด้านการใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา

ศิริพร คุภิรัมย์ (2527) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งสอนด้วยกิจกรรมคัดสรรกับกิจกรรมตามแผนการสอนปกติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 30 แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 15 คน และกลุ่มควบคุม 15 คน กลุ่มทดลองได้รับการสอนด้วย เกมส์ กรณีตัวอย่างและบทบาทสมมติ โดยสอนครั้งละ 4 คาบฯ ละ 20 นาที รวมทั้งหมด 14 ครั้ง ผลการวิจัยปรากฏว่า หลักการทดลองกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กองวิจัยและประเมินผล กรมการพัฒนาชุมชน (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อเนื่องจากการฝึกอาชีพเยาวชน (ระยะยาว) ผลการวิจัยพบว่า (1) ความมีการประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่กิจกรรมของศูนย์เยาวชนเพื่อสร้างความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของศูนย์ตลอดจนแนวการดำเนินงานและประโยชน์จากศูนย์เยาวชนทำผลแล่สماชิกศูนย์เยาวชนหรือเยาวชนทั่วๆ ไป รวมทั้งประชาชน ทั้งนี้เพื่อสร้างให้เกิดความสร้างสรรค์ หรือข้อผูกพันต่อศูนย์เยาวชนให้มากขึ้น (2) เห็นควรให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้ประสานงาน ตลอดจนเผยแพร่กิจกรรมของศูนย์เยาวชน ทั้งนี้

เพื่อสร้างความเข้าใจและให้การเพื่อสนับสนุนกิจกรรมของศูนย์ฯ ดังกล่าว เพื่อเกิดความรู้สึกว่า ศูนย์เยาวชนตัวตนเป็นของชุมชนและเป็นของทุกๆ คน

สุกรี รักษ์ศรีทอง (2529) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชนในระบบโรงเรียนว่า ควรเน้นในเรื่องต่อไปนี้ (1) เอกลักษณ์ของชาติ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นไทย ลักษณะประจำชาติไทย และรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงาม (2) ส่งเสริมให้เยาวชนมีความรัก ความผูกพันกับถิ่นกำเนิด โดยประกอบอาชีพในท้องถิ่นและพัฒนาท้องถิ่นของตนเองให้มีความเจริญก้าวหน้า (3) ปลูกฝังความเป็นระเบียบวินัย ความสำนึกรักในหน้าที่ของประเทศ ความรับผิดชอบต่อความเป็นปกติสุขของส่วนรวมตลอดเวลา (4) เมื่อมีการฝึกอบรมแล้ว ต้องอบรม ทบทวน และประเมินผลทุก 2 ปี (5) จัดตั้งศูนย์การควบคุมขึ้นในจังหวัด เป็นแกนกลางสามารถประสานงานทุกรุ่น ได้ตลอดเวลา

ราพร จำรัสประเสริฐ (2530 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะของเยาวชนไทยในศวรรษหน้าตามที่รศนะของนักสังคมศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า (1) ทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างถูกต้องตามทำงานของคลองธรรม มีความสามารถในการสรุปความคิดรวบยอด และคิดตัดสินใจโดยอาศัยข้อมูล (2) ทักษะมนุษย์สัมพันธ์ คือ การรู้จักให้อภัยผู้อื่น การรู้จักขอโทษเมื่อกระทำความผิด ความมีเมตตาธรรม การเคารพสักดิศรีในความเป็นมนุษย์ของตนเองและผู้อื่น (3) ทักษะเฉพาะบุคคล คือ การเป็นผู้รู้จักเหตุผล การเป็นผู้รู้จักตนเอง การไฟหัวความรู้และทักษะเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รู้จักปรัมมาณ์ ความมีระเบียบวินัย การเป็นผู้รู้จักกាលเทศะและการรู้จักควบคุมตนเอง (4) ทักษะทางสังคม คือ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม การเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเอง การใช้สิทธิเสรีภาพอย่างมีคุณธรรม การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ต่างๆ ในสังคมอย่างถูกต้อง

Turiel (1966) ได้วัดระดับจริยธรรมของเด็กวัยรุ่นตอนต้น และให้เด็กแสดงเป็นบุคคลในเรื่อง ซึ่งมีปัญหา และไปขอคำแนะนำจากเพื่อนสองคน เพื่อนทั้งสองคนแนะนำเด็กไปคนละทางโดยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นเดียวกัน เด็กบางคนจะได้รับฟังคำแนะนำที่สูงกว่าระดับจริยธรรมของตนเองขึ้น บางคนได้รับการแนะนำที่ต่ำกว่าระดับจริยธรรมของตนเองนั่นเอง เด็กบางคนไม่ได้รับประสบการณ์ดังกล่าวเลย หลังจากนั้นหนึ่งสัปดาห์เด็กทุกคนจะถูกวัดระดับจริยธรรมอีกครั้งหนึ่ง ผลปรากฏว่า เด็กที่ได้รับคำแนะนำแบบเทพที่ใช้เหตุผลสูงกว่าระดับจริยธรรมของตนเองนั่นเอง มีการพัฒนาทางจริยธรรมมากที่สุด

รุ่งรัตน์ ไกรทอง (2537) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเพื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดช่องนนทรี กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดช่องนนทรี ปีการศึกษา 2536 จำนวน 30 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน กลุ่มทดลองได้รับการใช้บทบาทสมมติ และกลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบปกติ ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้

บทบาทสมมติมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเพื่อสูงขึ้น หลังจากได้รับการใช้บทบาทสมมติ มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเพื่อเพื่อแผ่สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

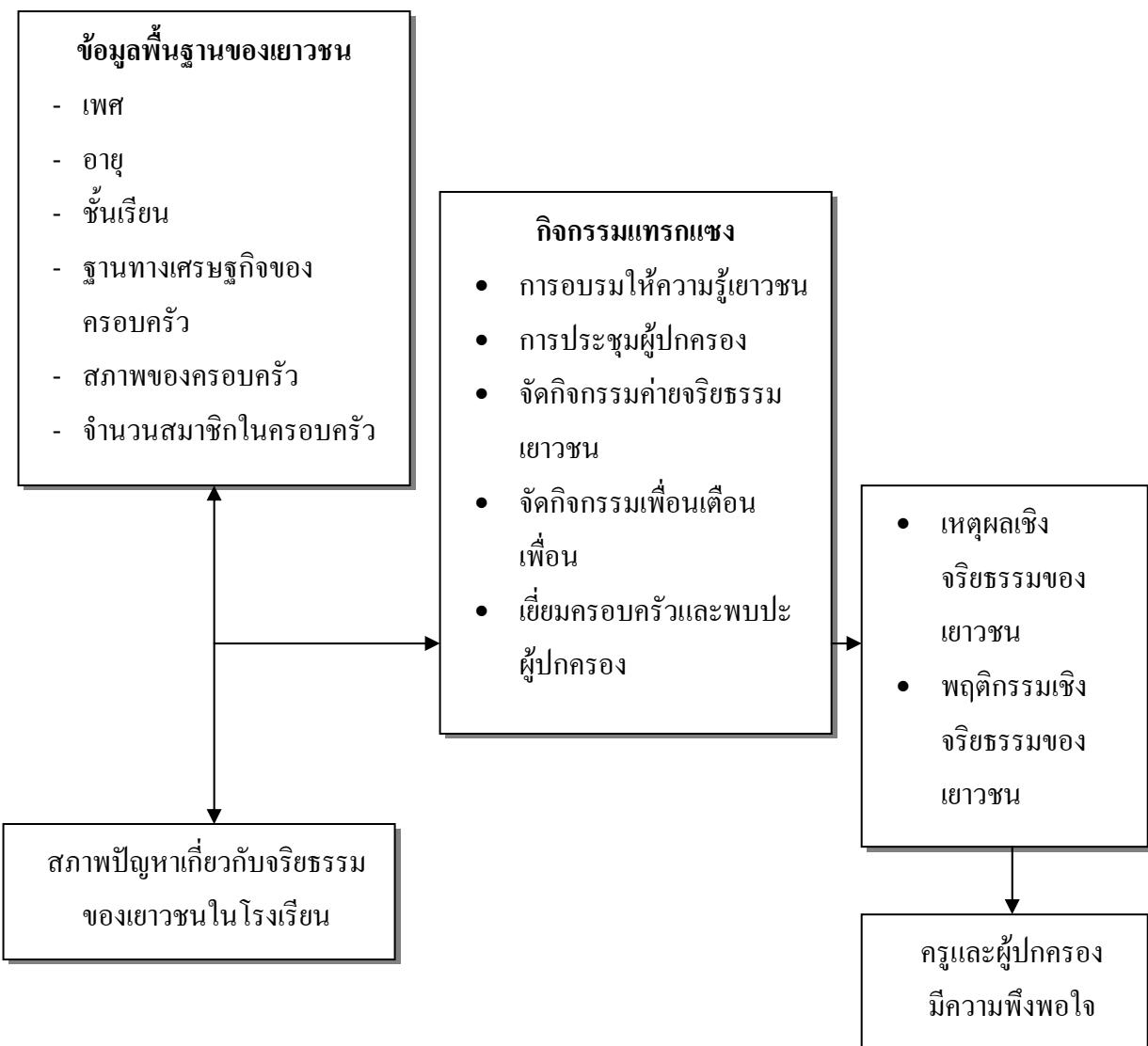
แก่นคุณ วิศวกรรม (2539) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของกิจกรรมแนะแนวแบบกลุ่มเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดขอนแก่น จำนวน 32 คน แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 16 คน กลุ่มทดลอง ได้รับกิจกรรมแนะแนวแบบกลุ่ม สัปดาห์ละ 3 ครั้งๆ ละ 50 นาที เป็นเวลาติดต่อ กัน 4 สัปดาห์ รวม 12 ครั้ง โดยใช้กิจกรรมแนะแนวแบบกลุ่ม ส่วนกลุ่มควบคุม ได้รับกิจกรรมตามปกติที่สถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชนจัดให้ ผลการวิจัยปรากฏว่า เยาวชนในกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนน การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้น หลังจากได้รับกิจกรรมแนะแนวแบบกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเยาวชนในกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้น 1 คน

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (2541) ได้วิจัยเรื่อง การสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของเยาวชนไทยต่อเป้าหมายการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พุทธศักราช 2540-2544) พบว่า เยาวชนที่มีการแบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่น ช่วยพัฒนาชุมชนทำกิจกรรมของชุมชน ทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดี มีความประยัคต์และเป็นพลเมืองดี ส่วนความต้องการของเยาวชนที่ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐ คือ ด้านการศึกษา และการกีฬา การพัฒนาสาธารณูปโภค การพัฒนาสิ่งแวดล้อม การแก้ไขเศรษฐกิจ ความต้องการมีงานทำ และความต้องการความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน นอกจากนี้เยาวชนยังต้องการให้รัฐให้ความสนใจและช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในสังคม ทั้งเด็ก คนชรา คนพิการ คนยากจนและชาวไร่ชาวนา

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชนที่เกี่ยวกับเหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชนที่ได้รวบรวมมา ได้มีข้อค้นพบในองค์ประกอบต่างๆ ที่อาจมีผลต่อการมีคุณสมบัติเชิงจริยธรรมในระดับสูงหรือต่ำ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาด้านเหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งพอสรุปได้ว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมหมายถึง เหตุผลที่บุคคลใช้ในการตัดสินใจในการเลือกที่จะทำหรือไม่ทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลนี้จะแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการทางด้านจริยธรรมของบุคคลนั้น ซึ่งเป็นจริยธรรมพื้นฐานของบุคคลและเป็นตัวจะร่วมกับจริยธรรมด้านอื่นๆ

2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

จากการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่กล่าวมาผู้วิจัยได้นำความหมายมาสรุปได้ว่า เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง เหตุผลที่บุคคลใช้ในการตัดสินใจในการเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเหตุผลนี้จะแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลนั้นและเพื่อให้เกิดความเข้าใจง่ายได้นำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

แผนภูมิที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

บทที่ 3

กระบวนการวิจัย

การวิจัย “กระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน และชุมชน ในการปลูกฝังคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัยของเด็กและเยาวชน” กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านนาดี ได้ดำเนินการกระบวนการวิจัยโดยดำเนินการ 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ประชุมชี้แจงและศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาของเด็กและเยาวชน

ระยะที่ 2 ศึกษารับพื้นฐาน และศึกษารูปแบบบริการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ด้านความมีระเบียบวินัย

ระยะที่ 3 นำรูปแบบที่สรุปฯไปปฏิบัติในโรงเรียน

3.1 กระบวนการวิจัยระยะที่ 1 ประชุมชี้แจงและศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาของเด็กและเยาวชน

กิจกรรมที่ 1 ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจในการทำโครงการวิจัยอย่างมีส่วนร่วม

วันที่จัดกิจกรรม 31 มีนาคม พ.ศ. 2549

สถานที่จัดกิจกรรม โรงเรียนบ้านนาดี

จำนวนผู้เข้าร่วมประชุม ในการจัดกิจกรรมครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 80 คน

ประกอบด้วย : -

1. ผู้ปกครอง จำนวน 57 คน

2. ครู/นักวิจัย จำนวน 11 คน

3. นักเรียน จำนวน 12 คน

1. วัตถุประสงค์

1. เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของโครงการ “กระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียนและชุมชนในการปลูกฝังคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัยสำหรับเด็กและเยาวชน กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านนาดี กิ่งอำเภอเยี่ย จังหวัดอุบลราชธานี

2. เพื่อให้มีความรู้ในเรื่องการจัดกระบวนการแบบมีส่วนร่วม

3. เพื่อให้เกิดการประสานงานและความร่วมมือที่ดีต่องานวิจัยท้องถิ่น
4. เพื่อให้เกิดความตระหนักและเจตคติที่ดีต่องานวิจัยท้องถิ่น
5. เพื่อแข่งและสร้างข้อตกลงร่วมกันในการดำเนินงานตามโครงการ

2. ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

1. พิธีเปิด

ในการจัดประชุมครั้งนี้ได้มีพิธีเปิดการประชุมแบบไม่เป็นทางการ โดยนายวิรช พรมสุวรรณ ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 4 โดยได้พูดเกริ่นนำเกี่ยวกับการประชุมในวันนี้เพื่อพัฒนางานวิจัยร่วมกันระหว่างบ้าน วัดและโรงเรียน ในด้านคุณธรรมความมีระเบียบวินัย โดยเฉพาะได้กล่าวเน้นถึงโรงเรียนบ้านนาดีเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ เรื่องคุณธรรมจึงเป็นเรื่องที่ควรปลูกฝังเป็นอย่างยิ่ง

2. แนะนำผู้ประสานงานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานีและคณะ

หัวหน้าโครงการ นายโสวัฒน์ พรมสุวรรณ ตำแหน่งศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 4 ได้แนะนำผู้ประสานงานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานีและคณะตามลำดับต่อไปนี้

1. นางมัศยา คำแหง	ผู้ประสานงานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น
2. นายชัยรัตน์ ถายทอง	ผู้ประสานงานโครงการวิจัย
3. นางสาวสุกัญญา นามแก้ว	พี่เลี้ยงโครงการวิจัย

3. แนะนำที่ปรึกษาและทีมวิจัยหลัก

1. นายโสวัฒน์ พรมสุวรรณ	หัวหน้าทีมวิจัย
2. นายสิทธิพงษ์ ชาประวัง	ทีมวิจัย
3. นายวิจิตร เชื้อทอง	ทีมวิจัย
4. นายภาคร สาจะลี	ทีมวิจัย
5. นางเบญจไจพร เชื้อทอง	ทีมวิจัย

4. แนะนำโครงการและวัตถุประสงค์

นายโสวัฒน์ พรมสุวรรณ หัวหน้าโครงการ ได้แจกเอกสารพร้อมทั้งบรรยายชี้แจงความเป็นมาของโครงการวิจัย “ กระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัดและโรงเรียนในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยสำหรับเด็กและเยาวชน ” กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านนาดี อำเภอนาเยีย จังหวัดอุบลราชธานี โดยได้รับการสนับสนุนจากศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี (สกอ.) และได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของโครงการดังต่อไปนี้

1. เพื่อกันหาสภาพปัจจุบันปัญหาและสาเหตุของปัญหาของชุมชน โรงเรียน และวัดในการปลูกฝังคุณธรรมเรื่องความมีระเบียบวินัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านนาดี

2. เพื่อสืบค้นวิธีการปลูกฝังคุณธรรมเรื่องความมีระเบียบวินัยในอดีต โดย
ประชาชนในชุมชนหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. เพื่อหารูปแบบและแนวทางปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเรื่องความมีระเบียบ
วินัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านนาดีโดย บ้าน วัดและโรงเรียนจากนั้นนายโสวัตน์ พรมสุพรรณ ได้พูด
ถึงวิธีการดำเนินงานของโครงการว่า การประชุมร่วมกันในวันนี้เป็นการเป็นการดำเนินกิจกรรมใน
โครงการกิจกรรมแรกและผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนนี่ถือเป็นทีมอาสางานวิจัยที่จะช่วยกันพัฒนาคุณธรรม
ด้านความมีระเบียบวินัยของลูกหลานท่านซึ่งเราจะพับปะและรักกันมากขึ้นไปเรื่อยๆ ขอให้ทุกคน
อย่าทิ้งกัน เพราะเราต้องช่วยกันในการปลูกฝังคุณธรรมด้านวินัยแก่เด็กนักเรียนซึ่งจะเป็นเยาวชนที่ดีใน
อนาคต

5. แนะนำทีมวิทยากร

หลังจากนายโสวัตน์ พรมสุพรรณ ได้พูดแนะนำโครงการและวัตถุประสงค์ของ
โครงการแล้ว จึงได้แนะนำวิทยากรที่จะให้ความรู้ในการประชุมตามลำดับต่อไปนี้

1. นายวิรัช พรมสุพรรณ	ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญพิเศษ
2. นายสุทธิพงษ์ ชาประวัติ	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ
3. นายสมศักดิ์ พรมจาเรีย	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ

6. ผู้ประสานงานวิจัยเพื่อพัฒนาห้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานีพบปะผู้เข้าร่วมประชุม

7. จัดกิจกรรมสร้างกระบวนการแบบมีส่วนร่วม

คณะกรรมการได้มีการจัดกิจกรรมสร้างกระบวนการแบบมีส่วนร่วมดังนี้

- 7.1 กิจกรรมการมีส่วนร่วม
- 7.2 กิจกรรมการตั้งคำถาม
- 7.3 กิจกรรมทีมจะทำงานด้วยกันต้องรู้จักกัน
- 7.4 กิจกรรมวงกลมซักประวัติ
- 7.5 กิจกรรมการแสดงละครใบ

เมื่อทุกกลุ่มได้แสดงกิจกรรมละครเรียบเรื่องกระบวนการวิทยากรก็สรุปว่าในการจะทำ
กิจกรรมอะไรก็ตามทุกคนต้องให้คำปรึกษาหารือกันก่อนเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน โดยเน้น
กระบวนการกลุ่มให้มีความรักสามัคคีในกลุ่ม แบ่งหน้าที่การทำกิจกรรมตามความถนัดกิจกรรม
ทุกอย่างก็จะสำเร็จลุล่วงด้วยดี

8. สรุปผลการประชุมชี้แจงในการทำความเข้าใจโครงการวิจัยอย่างมีส่วนร่วม

1. ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์

1.1 ผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์โครงการกระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัดและโรงเรียนในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยสำหรับเด็ก และเยาวชนกรณีศึกษาโรงเรียนบ้านนาดี กิ่งอำเภอเยี่ย จังหวัดอุบลราชธานี

1.2 ผู้เข้าร่วมประชุมมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกระบวนการแบบมีส่วนร่วม

1.3 ผู้เข้าร่วมประชุมเกิดความตระหนักและมีเจตคติที่ดีต่องานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

1.4 ผู้เข้าร่วมประชุมได้ร่วมกันสร้างข้อคลงร่วมกันในการพัฒนางานวิจัยในท้องถิ่นด้านคุณธรรมความมีระเบียบวินัย

2. ผลที่ได้จากการประชุม

2.1 ผู้เข้าร่วมประชุมให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

2.2 ผู้เข้าร่วมประชุมทั้งที่เป็นเด็กนักเรียนและผู้ปกครองร่วมกิจกรรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเป็นอย่างดี

2.3 ผู้เข้าร่วมประชุมได้รู้จักกันตลอดจนได้วางแผนในการร่วมกิจกรรมที่มอบหมายสำเร็จ

2.4 ผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 80 คน และได้มีผู้ที่มีความพร้อมสมัครเป็นอาสาฯ งานวิจัยด้วยความสมัครใจที่ชัดเจนจำนวน 30 คน

2.5 มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 80 คน แสดงถึงการได้รับความร่วมมือจากชุมชนเป็นอย่างดี

3. ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมประชุม

3.1 ใน การประชุมและทำกิจกรรมร่วมกันในคราวต่อไปควรแจ้งล่วงหน้าหลายวัน เพื่อให้มีการเตรียมความพร้อม

3.2 ผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นที่ดีต่อศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นที่ได้จัดการทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัยให้ลุก遑ในชุมชนนี้

3.3 หัวหน้าศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นฝ่ากข้อคิดกับผู้เข้าประชุมในต้อนท้ายของการประชุมวันนี้ นางมัศยา คำแหงได้ฝ่ากข้อคิดกับผู้เข้าประชุมดังนี้

3.3.1 ต่อไปทีมวิจัยต้องทำงานร่วมกันขอให้ทุกคนดูแลกันทั้งคนรอบข้าง บางทีการนำพาเด็กผู้ใหญ่ก็ต้องดูด้วย การรับข่าวสารต่างๆ ต้องดูว่าชาวสารนั้นถูกต้องหรือไม่

3.3.2 ภารกิจในเวลา 1 ปีครึ่ง ภาพของการทำงานวิจัยร่วมกันจะมีตลอดไป ผู้ปกครองก็จะได้ร่วมกันขอให้เข้ามาร่วมในทุกครั้ง

3.3.4 ฝ่ายการทำงานการวิจัยเพื่อให้สำเร็จโดยส่งผลให้ (สก.) นั้นมิใช่ เพราะเป้าหมายสูงสุดอยู่ที่การพัฒนางานร่วมกันของคนในหมู่บ้านและชุมชน ทุกคนได้เรียนรู้และมีส่วนร่วมช่วยกัน

4. การจัดกิจกรรมครั้งต่อไป

4.1 เปิดเวทีศึกษาสภาพปัญหา สาเหตุ ที่ส่งผลกระทบต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านนาดี

4.2 ภาพความชัดเจนของทีมวิจัยและทีมอาสาจะชัดเจนและมีกรอบการทำงานร่วมกันที่ดีขึ้น

กิจกรรมที่ 2 การจัดเวทีศึกษาสภาพปัญหาสาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านนาดี

ครั้งที่ 2.1 เวทีสำหรับเด็กและเยาวชน

วันที่ 30 มิถุนายน 2550

สถานที่ โรงฝึกงานโรงเรียนบ้านนาดี

เริ่มประชุมเวลา 9.00 น.

ผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย 80 คน ดังนี้

1. ทีมวิจัย	จำนวน	5	คน
2. ทีมอาสาวิจัย	จำนวน	35	คน
3. ทีมผู้ช่วยอาสาวิจัย	จำนวน	40	คน

1. วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

1.1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหา สาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านนาดี

1.2 เพื่อหาข้อสรุปร่วมกันเกี่ยวกับสภาพและสาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านนาดี

2. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

2.1 นายโสวัฒน์ พรมสุพรผล หัวหน้าทีมวิจัยกล่าวเปิดเวทีสำหรับนักเรียนและแนะนำวิทยากรคือนายวิรัช พรมสุพรผลและนายสมศักดิ์ พรมารีย์ พร้อมเชิญแขกผู้ประส่งค์ของเวทีกิจกรรมนี้

2.2 นายวิรัช พรมสุพรผล ได้พบปะกับนักเรียนและพูดถึงกิจกรรมเวทีเดือนนักเรียนเพื่อค้นหาสภาพปัญหา สาเหตุปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัย

2.3 ให้นักเรียนทีมอาสาวิจัยแบ่งกลุ่มตามหมู่บ้านของตนเองดังนี้ กลุ่มที่ 1 บ้านนาดี กลุ่มที่ 2 บ้านม่วงใหญ่ กลุ่มที่ 3 บ้านห้วยหอย

2.4 แต่ละกลุ่มช่วยกันระดมความคิดเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านความมีระเบียบ

3. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

จากที่นักเรียนแต่ละกลุ่มได้ระดมความคิดเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันปัญหาด้านความมีระเบียบวินัยในโรงเรียนทุกกลุ่ม ได้หาข้อสรุปประเด็นที่เป็นปัญหาด้านความมีระเบียบวินัยร่วมกันในประเด็นที่มีความสำคัญเร่งด่วนที่ควรได้รับการแก้ไขพร้อมทั้งได้ปรับข้อของประเด็นที่เป็นปัญหาร่วมกันเพื่อให้เกิดความกระตือรัดในด้านภาษาโดยได้ข้อสรุปดังนี้

1. การแต่งกายไม่เรียบร้อย
2. การไม่ตรงต่อเวลา
3. การขาดความสามัคคี
4. ขาดความอ่อนน้อมด้านมารยาท
5. การปฏิบัติตามกฎกติกาของสังคม
6. การใช้ชีวิตแบบพอเพียง
7. การรักษาความสะอาด

4. ปัญหาและอุปสรรค

- 4.1 นักเรียนบางคนไม่กล้าแสดงความคิดเห็น
- 4.2 นักเรียนบางกลุ่มเกี่ยงกันไปนำเสนอที่หน้าชั้น

5. ข้อเสนอแนะ/แนวทางครั้งต่อไป

- 5.1 การฝึกให้นักเรียนได้แสดงออกบ่อยๆจะเกิดความเคยชิน
- 5.2 ควรให้เดือนนักเรียนได้ร่วมกันระดมความคิดร่วมกับชุมชน

ครั้งที่ 2.2 เวทีสำหรับโรงเรียนครูผู้สอน ผู้บริหาร

วันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2549

สถานที่ ห้องประชุมอาคารมัชัย

เริ่มประชุมเวลา 9.00 น.

ผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย

1. ที่ปรึกษาโครงการ	จำนวน 3 คน
2. ทีมวิจัย	จำนวน 5 คน
3. ทีมอาสาวิจัย	จำนวน 25 คน

1. วัตถุประสงค์

- 1.1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาสาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยของนักเรียน โรงเรียนบ้านนาดี
- 1.2 เพื่อหาข้อสรุปร่วมกันเกี่ยวกับสภาพปัญหาและสาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยของนักเรียน โรงเรียนบ้านนาดี

2. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

เริ่มดำเนินกิจกรรมเวลา 10.30 น. โดยดำเนินกิจกรรมดังนี้

1. แบ่งกลุ่มคณะครุและผู้เข้าร่วมประชุมออกเป็น 3 กลุ่ม
2. ให้แต่ละกลุ่มระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลสภาพปัจจุบันปัญหา สาเหตุของปัญหาและแนวทางการแก้ไขเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านนาดีตามประเด็นต่อไปนี้

- 2.1 สภาพปัญหา
- 2.2 สาเหตุของปัญหา
- 2.3 แนวทางการแก้ไข

3. ให้แต่ละกลุ่มดำเนินการนำเสนอผลจากการระดมความคิดในแต่ละประเด็นที่กำหนดให้

3. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

จากการดำเนินการจัดกิจกรรมเปิดเวทีสำหรับโรงเรียน ครูและผู้บริหาร ได้ข้อสรุปร่วมกันดังนี้

- 3.1 ได้ข้อมูลสภาพปัญหาสาเหตุของปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยของนักเรียน โรงเรียนบ้านนาดี
- 3.2 ได้แนวทางในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยของนักเรียน โรงเรียนบ้านนาดี

3.3 ได้ข้อมูลสภาพปัญหาที่มีความสำคัญที่จะนำไปปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนดังนี้

- การแต่งกายไม่เรียบร้อย
- การไม่ตรงต่อเวลา
- การขาดความสามัคคี
- การขาดความอ่อนน้อมด้านมารยาท
- การดำเนินชีวิตแบบพอเพียง
- การรักษาความสะอาด

3.3 ครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชน ผู้ปกครอง ได้แสดงความคิดเห็นร่วมกันในการกันสภาพปัญหา สาเหตุของปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยของนักเรียน โรงเรียนบ้านนาดี

4. ปัญหาและอุปสรรค

4.1 ครูผู้สอนบางคนไม่กล้าแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงๆ ในโรงเรียน ทั้งๆ ที่รู้ว่าเป็นปัญหา

4.2 คณะกรรมการสถานศึกษางานคนแสดงความคิดเห็น ไม่เต็มที่เนื่องจากมีความเกรงใจต่อครูในโรงเรียน

5. ข้อเสนอแนะ/แนวทางครั้งต่อไป

- ทีมวิจัยต้องเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้เพื่อรวบรวมสภาพปัญหา สาเหตุของปัญหาและแนวทางแก้ไขในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัย

ครั้งที่ 2.3 เวทีสำหรับสมาชิกในชุมชน

วันที่ 26 มกราคม 2550

สถานที่ ศาลากลางหมู่บ้านนาดี

เริ่มประชุมเวลา 9.00 น.

ผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย

1. ทีมปรึกษาทีมวิจัย	จำนวน 3 คน
2. ทีมวิจัย	จำนวน 5 คน
3. ทีมผู้ช่วยอาสาวิจัย/ผู้ปกครอง	จำนวน 72 คน

กิจกรรม ศึกษาสภาพปัญหา สาเหตุ ที่ส่งผลกระทบต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยของโรงเรียนบ้านนาดี

1. วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

1.1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหา สาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านนาดี

1.2 เพื่อหาข้อสรุปสภาพปัญหาและสาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านนาดี

2. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

2.1 นายโสวัฒน์ พรมสุวรรณ ก่อว่างเปิดเวทีสำหรับสมาชิกในชุมชนให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการเปิดเวทีวิจัยครั้งนี้เกี่ยวกับสภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหาของเด็กนักเรียนโรงเรียนบ้านนาดีในประเด็นความไม่มีระเบียบวินัยว่าจะมีสาเหตุจากอะไรบ้างหรือปัญหาอย่างไร จากนั้นจึงแนะนำตนเองโดยกล่าวว่าทำหน้าที่ในตำแหน่งศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต ๔ และแนะนำทีมวิจัยอันประกอบด้วย

1. นายโسوัฒน์	พรมสุวรรณ	หัวหน้าทีมวิจัย
2. นายสุทธิพงษ์	ชาประวัง	ทีมวิจัย
3. นายวิจิตร	เชื้อทอง	ทีมวิจัย
4. นางเบญจไจพร	เชื้อทอง	ทีมวิจัย

2.2 นายโสวัฒน์ พรมสุวรรณ เชิญผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาดี นายวีระชัย ศรีระดา พนบปะสมmachik ในชุมชนโดยนายวีระชัย ศรีระดา ได้กล่าวว่า “ มีความยินดีที่ได้มีโอกาส sama พนบปะพ่อแม่พี่น้องในชุมชน การประชุมครั้งนี้มีความสำคัญมากในการที่เราจะมาทำงานร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมความมีระเบียบวินัยของลูกหลานเราเอง จึงเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ”

“ การวิจัยกับการวิเคราะห์ต่างกันหรือไม่ สมมุติว่าก่อนเราจะนั่งลงบนโต๊ะไปทำธุระที่ได้ที่หนึ่งต้องสตาร์ทเครื่องก่อน ถ้าเครื่องยนต์ไม่ติดเราต้องมาหาสาเหตุก่อนว่าเกิดจากอะไร แล้วมาหาวิธีการแก้ไข ” ในการวิจัยครั้งนี้ต้องขอบคุณคณะทีมวิจัยโดยเฉพาะอาจารย์โสวัฒน์ พรมสุวรรณ ที่ได้ส่วนมาช่วยชุมชนทำการวิจัยในครั้งนี้ ขอให้พ่อแม่พี่น้องทุกคน ได้มาจับมือร่วมกันหาทางพัฒนาลูกหลานของเราต่อไป ”

2.3 นายโسوัฒน์ พรมสุวรรณ ได้พูดบททวนถึงคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยจากการเปิดเวที เด็กนักเรียนทุกคน ได้แสดงความคิดเห็นของความไม่มีระเบียบวินัย ซึ่งในวันนี้อย่างเห็นนุ่มนองทางด้านสมาชิกในชุมชน

- ในการที่เราจะดูบุคคลหนึ่งเราจะดูในความแตกต่างในเรื่องของมุมมองแต่ละคน เหมือนกับเราจะดูเรื่องคุณธรรมความระเบียบวินัยของลูกหลวงในชุมชนนี้ เมื่อก่อนมีพฤติกรรมเป็นอย่างไร และเรานำพฤติกรรมมาช่วยคิดว่าทำเพื่อแก้ปัญหาแล้วต่อไปลูกหลวงของเราเป็นอย่างไร ซึ่งเรามีขั้นตอนการทำงานร่วมกันโดยขอให้ทุกคนมีใจให้ต่อกัน มีความจริงใจ เราถึงจะร่วมงานกันได้เป็นอย่างดี

2.4 วิทยากร ให้เข้ากลุ่มระดมความคิดเกี่ยวกับการขาดระเบียบวินัยของเด็กนักเรียนตามความคิดเห็นของพ่อแม่ผู้ปกครองเห็นการขาดระเบียบวินัยในเรื่องใดบ้าง

กลุ่ม 1 บ้านนาดี 1

กลุ่ม 2 บ้านนาดี 2

กลุ่ม 3 บ้านม่วงใหญ่

กลุ่ม 4 บ้านหัวย้อย

2.5 ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำข้อความจากกระบวนการระดมความคิดร่วมกันในเรื่องของการขาดระเบียบวินัยนำเสนอที่หน้าห้องประชุม

3. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

วิทยากรร่วมกับสมาชิกในชุมชนร่วมกันสรุปประเด็นของความมีระเบียบวินัยเพื่อจะทำอาชีวศึกษาในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กนักเรียน โดยเลือกประเด็นที่เหมือนกันมาเพียงประเด็นเดียว โดยสรุปได้ดังนี้

1. การแต่งกาย
2. การตรงต่อเวลา
3. นารายาท
4. ความสะอาด
5. ความสามัคคี
6. การใช้จ่ายอย่างพอเพียง
7. การปฏิบัติตามกติกาและกฎหมายที่ในสังคม

4. ปัญหาและอุปสรรค

4.1 สมาชิกในชุมชนต่างคนต่างอยากรส่องความคิดเห็นและมีส่วนร่วมจึงมีการซิงกันพูดในขณะที่สมาชิกคนอื่นกำลังพูดอยู่

4.2 การประชุมในครั้งนี้ใช้เวลาในตอนเย็นจึงเกิดความกังวลในเรื่องการเดินทางกลับบ้านของสมาชิกในชุมชนที่อยู่ในวัยหนุ่มสาวในเรื่องของความปลอดภัย

5. ข้อเสนอแนะ/แนวทางครั้งต่อไป

5.1 ในครั้งต่อไปควรจัดประชุมเปิดเวทีในเวลากลางวันจะสะดวกในการเดินทางมาร่วมประชุมทั้งไปและกลับ

5.2 ครั้งต่อไปจะได้พบปะกันและประชุมทีมวิจัยและอาสาสมัครทีมวิจัยเพื่อทำความเข้าใจด้านทักษะวิจัยเบื้องต้น

ครั้งที่ 2.4 เวทีสำหรับวัดและพระภิกษุสงฆ์

วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2550

สถานที่ ศาลากลางหมู่บ้านนาดี

เริ่มประชุมเวลา 9.00 น.

ผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย

1. ทีปรึกษาทีมวิจัย	จำนวน 2 คน
2. ทีมวิจัย	จำนวน 5 คน
3. ทีมอาสาวิจัย	จำนวน 13 คน

1. วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

1.1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหา สาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านนาดี

1.2 เพื่อร่วมหาข้อสรุปร่วมกับพระภิกษุสงฆ์เกี่ยวกับสภาพและสาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านนาดี

2. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

2.1 อ.ไสวัตน์ พรมสุวรรณ หัวหน้าทีมวิจัยกล่าวเปิดเวทีสำหรับประสานมีจำนวนนำทีมวิจัยและทีมวิทยากร จากนั้นจึงเข้าแข่งขันวัดคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านนาดี

2.2 หลวงปู่สังข์ โอภาส เจ้าอาวาสวัดป่าไทยสว่าง ได้พบปะกับผู้เข้าร่วมประชุม แสดงความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ ๓ หมู่บ้านที่โรงเรียนตั้งอยู่คือ บ้านนาดี บ้านม่วงใหญ่ และบ้านห้วยหอย ได้มีโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเด็กนักเรียนพระทุกวันนี้เด็กขาดคุณธรรมจริยธรรมเป็นอย่างมาก ทั้งบ้าน วัด และโรงเรียนจะต้องร่วมมือช่วยเหลือกันและให้ทุกคนยึดมั่นในความสามัคคีร่วมมือร่วมแรงกัน ความสามัคคีจะเป็นแรงขนาดใหญ่ที่จะช่วยแก้ไขโรคต่างๆได้

2.3 วิทยากรแนะนำให้แบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมประชุมโดยแต่ละกลุ่มให้มีพระภิกษุสงฆ์ประจำอยู่ด้วย ดังนี้

กลุ่มที่ 1 หลวงปู่สังข์ โอภาส เจ้าอาวาสวัดป่าไทยสว่าง

กลุ่มที่ 2 หลวงปู่สุน พระภิกษุสงฆ์ประจำวัดบ้านนาดี

กลุ่มที่ 3 หลวงปู่อู่ พระภิกษุสงฆ์ประจำวัดบ้านนาดี

2.4 วิทยากรกำหนดประเด็นให้แต่ละกลุ่มร่วมความคิดเกี่ยวกับสาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยของนักเรียน โดยร่วมร่วมความคิดกับพระสงฆ์ว่าเป็นอย่างไร เพราะจะได้ทำเป็นข้อมูลใช้พัฒนาคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัยต่อไป

2.5 หลังจากแต่ละกลุ่มร่วมความคิดร่วมกับพระภิกษุสงฆ์แล้วให้นำข้อสรุปที่ได้นำเสนอที่หน้าห้องประชุม ซึ่งได้มีการนำเสนอดังนี้

กลุ่มที่ 1 หลวงปู่สังข์ โอะภาใส เจ้าอาวาสวัดป่าไทยสว่างเป็นผู้นำเสนอ

กลุ่มที่ 2 นายจันดี นามวี กรรมการฝ่ายสงฆ์ของบ้านนาดีเป็นผู้นำเสนอ

กลุ่มที่ 3 นายปาน ศรีหาวงศ์ กรรมการฝ่ายสงฆ์ของบ้านห้วยหอยเป็น

ผู้นำเสนอ

2.6 วิทยากรแนะนำให้แต่ละกลุ่มนั่งรวมกันเป็นกลุ่มเดียวและให้เอาข้อสรุปของแต่ละกลุ่มในประเด็นความไม่มีระเบียบวินัยมาเปรียบเทียบดูเพื่อจะได้นำไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยต่อไป

3. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

ประเด็นที่เป็นปัญหา	สาเหตุของปัญหา
- มารยาท	<ul style="list-style-type: none"> - ขาดการฝึกฝน - สภาพครอบครัวขาดการเอาใจใส่ - ขาดตัวแบบที่ดีสำหรับการเป็นแบบอย่าง - เป็นนิสัยที่ติดตัวมาแต่เด็ก
- ความสะอาด	<ul style="list-style-type: none"> - ความมักง่าย - สภาพแวดล้อมของครอบครัว - การดูแลเอาใจใส่ของพ่อแม่ - ขาดความรับผิดชอบ
- การแต่งกาย	<ul style="list-style-type: none"> - ชอบแต่งกายตามสบายและตามใจตนเอง - ขาดการซื้อเสื้อทางที่ถูกที่ควร - ชอบแต่งกายเลียนแบบจากสื่อทางโทรทัศน์ และภาพยนตร์

ประเด็นที่เป็นปัญหา	สาเหตุของปัญหา
- ความสามัคคี	<ul style="list-style-type: none"> - ความเห็นแก่ตัว - การชอบอาชนาจซื่อสัตย์ - ขาดการอบรมเชิงแนะนำ
- การใช้จ่ายแบบเพียง	<ul style="list-style-type: none"> - พ่อแม่ชอบตามใจ - ชอบใช้จ่ายในสิ่งที่ไม่จำเป็น - ใช้จ่ายลิ้งของตามกระแสนิยม - เกิดจากกิจกรรมสังสรรค์ที่ยากจะแก้ไข
- การปฏิบัติตามกติกาและกฎเกณฑ์ของสังคม	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่เห็นความสำคัญของการอยู่ร่วมกันในหมู่คณะ - เอารัดเอาเปรียบคนอื่น - ขาดระเบียบวินัยในตนเอง - ขาดการดูแลเอาใจใส่จากครอบครัว - ไม่เข้าใจกฎเกณฑ์ของสังคม

วิทยากรได้แนะนำประเด็นหลัก 6 ประเด็นนี้จะต้องนำไปพัฒนาความไม่มีระเบียบวินัยของลูกหลานให้ได้โดยทุกอย่างต้องอาศัยความร่วมมือและความเข้าใจซึ่งกันและกันในการทำงานร่วมกัน โดยมีเป้าหมายอยู่ที่เด็กซึ่งเป็นอนาคตของชาติต่อไป

4. ปัญหาและอุปสรรค

- 4.1 เวลาเข้ากลุ่มทำกิจกรรมพะกิกษุสงฆ์อาจไม่สะดวกในการวางแผนเมื่ออยู่ในกลุ่ม
- 4.2 ขณะดำเนินกิจกรรมเกิดไฟฟ้าขัดข้องใช้เครื่องเสียงไม่ได้จึงทำให้เสียงดังไม่ชัดเจน

5. ข้อเสนอแนะ/แนวทางครั้งต่อไป

- 5.1 ในการเปิดเวทีครั้งต่อไปที่มีวิจัยและอาสาสมัครจะได้ทำความสะอาดเข้าใจเกี่ยวกับหักษะเบื้องต้นของการวิจัย
- 5.2 หากทางโครงการวิจัยขอความร่วมมือเพื่อร่วมกันพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยหวังว่าคงได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี

กิจกรรมที่ 3 ประชุมทีมวิจัยและอาสาสมัครทีมวิจัยเพื่อทำความเข้าใจในด้านทักษะ^{วิจัยเบื้องต้นและการบริหารโครงการ}

วันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2550

สถานที่ หอประชุมโรงเรียนบ้านนาดี

เริ่มประชุมเวลา 9.00 น.

ผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย

1. ทีมวิจัย จำนวน 5 คน
2. ทีมอาสาวิจัย จำนวน 25 คน

1. วัตถุประสงค์

- 1.1 เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะวิจัยเบื้องต้น
- 1.2 เพื่อให้รู้จักข้อมูลต่างๆ ในเชิงลึกเพื่อมาสนับสนุนการวิจัย

2. การดำเนินกิจกรรม

- 2.1 อ.โสวัฒน์ พรมสุวรรณ พนบປະทีมวิจัยและอาสาวิจัยพร้อมทั้งแนะนำวิทยากร

1. นายวิรัช พรมสุวรรณ

2. นายนิษฐ์ พรมสารีรักษ์

- 2.2 วิทยากรสนทนาร่วมประเดิ่นการตั้งคำถามสำหรับนักวิจัย ให้นักวิจัยตอบคำถามดังต่อไปนี้

1. เราเป็นใคร?

- นายปาน ศรีหาวงศ์ ตอบ เราเป็นนักวิจัยนำความสุขมาสู่หมู่บ้าน

- นางสมศรี ตอบ เราเป็นนักเรียน

- ค.ณ.วรรณภา ตอบ เราเป็นนักวิจัยที่เสนอความสุข

- ค.ณ.นวลละหม៉ ตอบ เราเป็นนักวิจัย

จากนั้นก็จะมีผู้เข้าอบรมตอบโดยสอดแทรกขึ้นมา เช่น

- เป็นเด็กไทย

- เป็นเด็กช่างฝีมือ

- เป็นนักวิจัยกระบวนการ มีส่วนร่วมบ้าน วัด โรงเรียน

- เป็นตัวของเราร่องและภูมิใจในส่วนที่เราเป็นอยู่ในปัจจุบันและอยู่อย่างพอเพียง

มีคุณธรรมประจำใจ

2.3 วิทยากรนำเสนอประเด็นคุณสมบัติของนักวิจัยที่ควรมี

1. นักวิจัยจะไม่ปิดกั้นแนวคิดของตนเองและต้องยอมรับในการเป็นตัวของตัวเอง
2. นักวิจัยต้องเปิดเผยในสิ่งที่คนอื่นควรรู้เพื่อให้เพื่อนได้ช่วยคิด
3. นักวิจัยต้องตั้งคำถามเก่ง
4. นักวิจัยต้องตั้งสมมติฐานได้
5. นักวิจัยต้องบันทึกเป็น

2.3 วิทยากรตั้งประเด็นคำถามต่อ “เรามาจากไหน?”

- มาจากบ้านและมาจากท้องของพ่อแม่ (ตอบประมาณ 10 คน)
- มาจากชุมชนที่มีส่วนร่วม
- มาจากบ้านเพื่อจะมาเป็นนักวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนที่มีส่วนร่วม
- มาจากบุพการี
- มาจากพ่อแม่และหมู่บ้านที่สามัคคี มีคุณธรรม

2.5 วิทยากรสรุปจากคำถาม “เรามาจากไหน?” เรายังขาดข้อมูลและรายละเอียดต่างๆ เช่น บ้านเลขที่ หมู่ที่ ถนน ตำบล อำเภอ จังหวัด เราจำเป็นต้องหาข้อมูลเพิ่มเติมหรือเก็บข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจน

2.6 วิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับการรู้จักข้อมูลทั่วไปเชิงลึก เช่น

1. มาจากหมู่บ้าน....เลขที่....หมู่ที่....ตำบล....อำเภอ....จังหวัด....
2. มาจากห้องแม่คือ แม่ชื่อ....อายุ....ปี อายุบ้านเลขที่....เกิดวันที่....มีพี่น้อง....คนอาชีพ....
3. มาจากชุมชนที่มีส่วนร่วม ได้แก่ ข้อมูลหมู่บ้าน....ตำบล....อำเภอ....จังหวัด....ผู้นำหมู่บ้าน/ผู้ใหญ่บ้านชื่อ....มีประชาร....คน มีหมู่บ้าน....หมู่บ้าน มี....คุ้ม ประชารที่เป็นนักเรียน....คน

2.7 วิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ “เรามาจากไหน?” เพื่อให้เกิดความชัดเจนดังนี้

1. เราจะไปข้างหน้าเพื่อค้นหาสิ่งใดๆ ให้ชีวิตและสังคม
2. เราจะปรับเปลี่ยนความรู้เพื่อพัฒนาตนและพัฒนาหมู่บ้าน
3. เราจะไปทำอนาคตที่เราฝันและตั้งใจที่จะทำเพื่อที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตเพื่อทำวิจัยบ้าน วัด โรงเรียน
4. เราจะไปโรงเรียนไปทำความรู้มาพัฒนาชุมชน
5. เราจะไปศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาห้องถัง
6. เราจะไปสู่ในสิ่งที่เราอยากไปและสิ่งนั้นคือสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับเรา

2.8 วิทยากรเปิดประเด็น “ เราจะไปอย่างไร ”

1. เราจะไปหาความรู้เข้ามาสู่บ้าน เพื่อนำมาพัฒนาบ้าน วัด โรงเรียน
2. ไปด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมและมีคุณธรรม
3. จัดกลุ่มร่วมเดินทางเพื่อค้นหาความรู้ ความสามารถในการทำสิ่งนั้นๆเพื่อให้ได้ในสิ่งที่ต้องการ
4. ส่องตาม ค้นหาข้อมูล พูดคุย และเปลี่ยนกับกลุ่มเป้าหมาย
5. ปรึกษาหารือกระบวนการกลุ่มและกระบวนการมีส่วนร่วม วิทยากรสรุปให้เห็น คำตอบว่าเราจะไปอย่างไรนั้นหมายถึง ต้องส่องตาม ค้นหา ข้อมูล พูดคุยแลกเปลี่ยนกัน ปรึกษาหารือกัน การมีส่วนร่วม การส่องตาม เครื่องมือที่ใช้คือ แบบส่องตาม
 6. โดยการสังเกต เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสังเกต
 7. ส่องตาม ค้นหาข้อมูลจากบุคคลอื่นหลายๆคน
 8. ข้อมูลจากสื่อ IT
 9. ข้อมูลจากเอกสาร สิ่งพิมพ์ หนังสือ ตำรา งานวิจัย นิตยสาร

2.9 วิทยากรเปิดประเด็น “ จะใช้เครื่องมืออะไร ” โดยสรุปได้ดังนี้

1. แบบส่องตาม
2. แบบบันทึกการสังเกต
3. แบบบันทึกสื่อสิ่งพิมพ์
4. บันทึกการประชุม
5. กล้องถ่ายรูป
6. เทปบันทึกเสียง
7. กล้องวีดีโอ

1. สรุปผลการทำกิจกรรม

จากการเปิดเวทีในครั้งนี้ทำให้นักวิจัยมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของทักษะการวิจัย เมื่อต้นเป็นอย่างมาก ทำให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปด้วยดี เพราะได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการทำกิจกรรมร่วมกัน

2. ปัญหา/อุปสรรค

- 2.1 ประสงค์บางรูปไม่กล้าแสดงความคิดเห็น
- 2.2 ผู้เข้าร่วมประชุมมาสายต้องใช้เวลาในการรอ

3. ข้อเสนอแนะ

- 3.1 การเปิดเวทีในการประชุมร่วมกันบ่อยๆ มีข้อดีที่ทุกคนได้มีส่วนร่วม
- 3.2 เสนอแนะทีมอาสาวิจัยเตรียมอบรมเรื่องการเก็บข้อมูลในครั้งต่อไป

กิจกรรมที่ 4 อบรมอาสาสมัครเรื่องการจัดเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

วันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2550

สถานที่ หอประชุมโรงเรียนบ้านนาดี
เริ่มประชุมเวลา 9.00 น.

ผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย 33 คน ดังนี้

1. ทีมวิจัย จำนวน 5 คน
2. ทีมอาสาวิจัย จำนวน 28 คน

1. วัตถุประสงค์

1.1 เพื่อพัฒนานักวิจัยและอาสาสมัครให้มีความรู้ความเข้าใจในการสืบค้นข้อมูล
การเก็บข้อมูล ตลอดจนการวิเคราะห์ข้อมูล

1.2 เพื่อสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ขั้นตอนการทำกิจกรรม

การอบรมทีมวิจัยได้ว่ามีกันกำหนดเนื้อหาในการอบรมไว้ดังนี้

2.1 การสืบค้นคืออะไร ใครเป็นคนสืบค้น/การสืบค้นทำกับใคร/ทำแบบไหน/ทำ
อย่างไร/ทำในที่แห่งใด/ผลจะเป็นอย่างไร

2.2 การวิเคราะห์คืออะไร/ใครเป็นคนวิเคราะห์/วิเคราะห์อะไร/วิเคราะห์อย่างไร/ผล
จะเป็นอย่างไร

2.3 เครื่องมือคืออะไร/เครื่องมือมีอะไรบ้าง/ใครเป็นคนทำ/ทำอย่างไร/จะเลือกข้อมูล
อย่างไร/ผลจะเป็นอย่างไร

2.4 เชิญวิทยากร นายวิรช พรมสุพรรณ และ นางปริระดา ปริปุณะ ให้ความรู้
ในเรื่องดังกล่าว

3. ผลการดำเนินงาน

3.1 ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาดี นายสมศักดิ์ แฟรงพงศ์ ได้กล่าวเปิดอบรม
ได้เล่าถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียนและชุมชนในการทำงานร่วมกัน

3.2 นายวิรช พรมสุพรรณ ได้บรรยายเรื่อง การสืบค้นข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล
การสังเคราะห์ข้อมูลและการสร้างเครื่องมือดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 การสืบค้นข้อมูล

1.1 การสืบค้นข้อมูลคือการสำรวจ ค้นหา แสวงหา การสืบเสาะ การซอกหา

เป็นด้าน

1.2 ใครเป็นคนสืบค้น ในที่นี่คือทีมวิจัยและทีมอาสาวิจัย

1.3 ทำกับใคร ในที่นี่สืบค้นจากบุคคล/องค์กรในชุมชน

1.4 ทำแบบไหน วิธีสืบค้นจะทำอย่างไรให้เป็นธรรมชาติตามแบบวิถีในท้องถิ่นนั้นๆ เช่น

- การสนทนากลุ่ม
- การสอบถาม
- การสำรวจ
- การสัมภาษณ์
- การสังเกตภาพจริง
- การศึกษาเอกสาร
- การศึกษาดูงาน
- การประชุมกลุ่มใหญ่

1.5 ทำอย่างไร คือการกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการสืบค้น เช่น หมู่บ้านนี้มีโครงการบ้าน/ชื่อนี้อยู่บ้านเลขที่..... กลุ่มชาช-หญิง กลุ่มเด็ก-ผู้ใหญ่ กลุ่มผู้นำชุมชนฯลฯ

1.6 ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ประเด็นที่ 2 การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

2.1 การวิเคราะห์ คือการโครงสร้าง แยกออกเป็นส่วนๆ

2.2 การสังเคราะห์ คือการทำให้เกิดขึ้นใหม่ เช่น การการคงรูปเดิม การคงรูปเดิมแค่เปลี่ยนสถานะ การไม่เหมือนรูปเดิม

2.3 ใครเป็นคนวิเคราะห์ ในที่นี่หมายถึง ทีมวิจัยและทีมอาสาวิจัย

2.4 ทำอย่างไร คือการช่วยกันตีความ/บรรณาความ/วิพากษ์/สรุปความจากข้อมูล/การสืบค้นจากเครื่องมือ/ค้นข้อมูลสู่ชุมชนเพื่อการยืนยันข้อมูล/บันทึกผลการยืนยัน

2.5 ผลเป็นอย่างไร คือการได้ข้อมูลถูกต้องตามประเด็นและวัตถุประสงค์ของ การวิจัย

ประเด็นที่ 3 ข้อมูลคืออะไร

ข้อมูล คือข้อเท็จจริงหรือสิ่งที่ถือ ที่ยอมรับว่าเป็นข้อเท็จจริง สำหรับใช้เป็นหลักในการอนุมานหาความจริงหรือการคำนวณ

3.1 ข้อมูลอะไรบ้าง

- ข้อมูลเกี่ยวกับบริการชุมชน
- ประวัติหมู่บ้าน
- วัฒนธรรมประเพณี
- วิธีการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน/โรงเรียน
- วิธีการเลี้ยงดูนุตรหานของชุมชน
- วิธีการพัฒนาความมีระเบียบวินัย
- วิธีการรักษาความสะอาด
- วิธีการสร้างจรรยาไมารยาหา
- ข้อมูลวัฒนธรรมการแต่งกาย
- วิธีสร้างความตรงต่อเวลา
- วิธีการใช้จ่ายแบบพอเพียง
- ระบบการปฏิรูปตามกฎระเบียบของชุมชน/โรงเรียน
- ผังที่ตั้งโรงเรียน
- ข้อมูลนักเรียน

3.2 แหล่งข้อมูลได้มาจากไหน

- บ้าน/วัด/โรงเรียน
- เอกสารตำรา
- ที่ทำการ/องค์กร/ชุมชน
- ผู้รู้/ประชาชนชาวบ้าน

3.3 ทำอย่างไรกับข้อมูล

- รวบรวมให้เป็นหมวดหมู่
- วิเคราะห์/สังเคราะห์
- ค้นข้อมูลสู่ชุมชน
- รับมาเป็นข้อมูล

3.4 ผลจะเป็นอย่างไร

- รู้แหล่งข้อมูล
- ข้อมูลระบบยิ่งขึ้น
- ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ
- นำไปใช้ได้สะดวกขึ้น

ประเด็นที่ 4 เครื่องมือคืออะไร

เครื่องมือ คืองานวิจัยท้องถิ่น หมายถึงสิ่งที่ช่วยในการสืบค้นเพื่อให้ได้ข้อมูลมาวิเคราะห์ กำหนดจากสาระข้อมูลในการสืบค้น

4.1 เครื่องมือคืออะไร

- ผังชุมชน/โรงเรียน
- แบบสำรวจ
- แบบสอบถาม
- แบบสัมภาษณ์
- แบบสังเกต
- แบบศึกษาเอกสาร
- แบบบันทึกการประชุม
- สมุดบันทึก

4.2 โครงสร้างเครื่องมือนักวิจัยและทีมอาสาวิจัย

4.3 สร้างอย่างไร โดยวิเคราะห์จากสภาพปัจุหะและความต้องการ โดยกำหนดจากสาระข้อมูลที่ต้องการสืบค้นว่าจะเลือกวิธีสืบค้นอย่างไร ก็จะสามารถสืบค้นได้ เช่น ใช้วิธีสำรวจข้อมูล เครื่องมือที่จะใช้ก็จะเป็นแบบสำรวจ ใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรม เครื่องมือที่ใช้ก็จะเป็นแบบสังเกต

4. ประโยชน์ที่เกิดจากการสร้างเครื่องมือ

- สะดวกและง่ายต่อการเก็บข้อมูล
- ข้อมูลเป็นระบบยิ่งขึ้น
- นำข้อมูลไปใช้ได้ง่ายขึ้น
- ตรงกับปัจุหะความต้องการและวัตถุประสงค์การวิจัย

5. นางปรีระดา ปริปุรณะ ได้บรรยายวิธีสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูลแต่ละประเภท เช่น แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจข้อมูลฯลฯ แล้วให้ผู้เข้าอบรมร่วมกันวิเคราะห์และกำหนดเครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บข้อมูลที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและแบ่งกลุ่มผู้เข้าอบรมออกเป็น 7 กลุ่ม ดังนี้

แบบสัมภาษณ์เรื่องการแต่งกาย

1. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการแต่งกายของนักเรียนโรงเรียนบ้านนาดีในปัจุบัน

.....

.....

2. ท่านคิดว่า นักเรียนควรจะแต่งกายแบบใด

.....

.....

3. ท่านเห็นด้วยหรือไม่ถ้าทางโรงเรียนจะกำหนดให้นักเรียนแต่งกายดังนี้

วันจันทร์และอังคาร ใส่ชุดนักเรียน

วันพุธ ใส่ชุดพละ

วันพฤหัสบดี ใส่ชุดลูกเสือ-ยุวากาชาด

วันศุกร์ ชุดผ้าพื้นเมือง

หรือท่านต้องการให้แก้ไขอย่างไร

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่า การแต่งกายของชาวบ้านเมื่อมามานุญที่วัดเหมาะสมสมหรือไม่

.....

.....

.....

5. การแต่งกายไปงานศพ ใส่เสื้อผ้าที่หลักสี ท่านคิดว่า เหมาะสมสมหรือไม่

.....

.....

.....

(ลงชื่อ)..... ผู้สัมภาษณ์

(ลงชื่อ)..... ผู้ให้สัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์สำหรับเรื่องการตรวจต่อเวลา

1. เมื่อท่านนัดหมายพบปะกับบุคคลอื่นแล้วท่านไปตรงตามเวลาที่นัดหมายหรือไม่
.....
 1. การตรวจต่อเวลา มีประโภชันหรือไม่
 -
 2. การตรวจต่อเวลาช่วยให้เกิดผลดีต่อตนเองอย่างไร
 -
 3. การตรวจต่อเวลาช่วยให้เกิดผลดีต่อสังคมอย่างไร
 -
 4. ถ้าท่านปฏิบัติตามไม่ตรงต่อเวลาจะเกิดผลเสียอย่างไร
 -
 5. เมื่อท่านนัดหมายเพื่อนแล้วแต่ต้องรอโดยเพื่อนเป็นเวลานานท่านมีความรู้สึกอย่างไร
 -
 6. การตรวจต่อเวลาช่วยให้ท่านเป็นบุคคลที่น่านับถือใช่หรือไม่
 -
 7. ถ้าท่านปฏิบัติตามเป็นบุคคลที่ตรงเวลาเป็นประจำจะทำให้ท่านเป็นบุคคลที่มีระเบียบ
วินัยในตัวเองใช่หรือไม่
 -
 8. ในด้านธุรกิจหากไม่ตรงต่อเวลาจะเกิดผลอย่างไร
 -
 9. ถ้าท่านเป็นหัวหน้าคณะทำงานหากท่านปฏิบัติตรงต่อเวลาจะเกิดผลสำเร็จอย่างไร
 -

(ลงชื่อ).....ผู้สัมภาษณ์
 (ลงชื่อ).....ผู้ให้สัมภาษณ์

แบบสังเกตพฤติกรรมเรื่องมารยาท

ลำดับที่	รายการสังเกต	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
1.	ให้ไว้ทุกครั้งเมื่อมารับของจากผู้ใหญ่		
2.	พูดจา กับผู้ใหญ่มีทางเสียงกรبان, ค่า		
3.	ทักทายกันด้วยการไหว้		
4.	พูดให้เหมาะสมกับสถานะชนชั้น		
5.	ขอโทษทุกครั้งที่กระทำผิด		
6.	กราบ鞠躬ได้อย่างถูกต้อง		
7.	ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง		
8.	แต่งกายเรียบร้อยเมื่อเข้าวัดและไปสถานที่ราชการ		
9.	เคารพผู้ใหญ่ด้วยความนอบน้อม		
10.	ไม่ส่งเสียงรบกวนผู้อื่น		

ผู้สังเกต.....

ผู้ถูกสังเกต.....

แบบสัมภาษณ์สำหรับเรื่องมารยาท

ท่านเคยสังเกตพฤติกรรมบุตรหลานของท่านตามประเด็นต่อไปนี้หรือไม่ กรุณาให้รายละเอียดประกอบ

1. มารยาทการรับของจากผู้ใหญ่

.....

2. มารยาทพูดจา กับผู้ใหญ่

.....

3. การแสดงความเคารพกับบุคคลต่างๆ โดยทั่วไป

.....

4. การพูดในที่สาธารณะ

.....

5. การแสดงพฤติกรรมเมื่อมีการทำความผิด

.....

6. การปฏิบัติตามหลักพระราชศาสนานึ่งต้น

7. ปฏิบัตินเป็นแบบอย่าง

8. การแต่งกายเรียบร้อยเมื่อเข้าวัดและไปสถานที่ราชการ

9. นารายาทการต้อนรับแขกที่มาเยือน

10. การปฏิบัติตามค่านิยมความเป็นไทย

(ลงชื่อ).....ผู้สัมภาษณ์

(ลงชื่อ).....ผู้ให้สัมภาษณ์

แบบสังเกตพฤติกรรมด้านความสะอาด

ที่	รายการปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ
1.	นักเรียนทำความสะอาด ผสม เล็บ ปี๊กคล		
2.	ซักเครื่องแต่งกายและรีดทุกครั้ง		
3.	วางสิ่งของเครื่องใช้ไว้เป็นที่		
4.	ทำความสะอาดในบริเวณที่รับผิดชอบอยู่เสมอ		
5.	จัดทำห้องต่างๆ ในบ้านให้น่าอยู่		
6.	ทิ้งขยะลงในถังขยะทุกครั้ง		
7.	พับผ้าห่มหลังคืนนอนเป็นประจำ		
8.	ล้างจานหลังรับประทานอาหารทุกครั้ง		
9.	แปรรูปหลังรับประทานอาหาร		
10.	ช่วยเหลือเพื่อนในการทำความสะอาดห้องเรียน		

ผู้สังเกต.....

ถูกสังเกต.....

แบบสัมภาษณ์สำหรับเรื่องความสะอาด

ให้ท่านตอบคำถามตามประเด็นต่อไปนี้โดยให้รายละเอียดที่ชัดเจนเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวเรื่องความสะอาดของบุตรหลานท่าน

1. การทำความสะอาด ผม เล็บ ปีก

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผู้สัมภาษณ์.....

ผู้ให้การสัมภาษณ์.....

แบบสอบถามสำหรับเรื่องความสามัคคี

1. ท่านเคยช่วยเพื่อนทำความสะอาดห้องหรือบริเวณรับผิดชอบหรือไม่

.....
2. ท่านเคยทำความสะอาดห้องน้ำห้องส้วมร่วมกับเพื่อนหรือไม่

.....
3. ท่านเคยช่วยเหลือชุมชนในการทำความสะอาดบริเวณหมู่บ้านหรือไม่

.....
4. ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่วัดหรือไม่

.....
5. ท่านเคยแบ่งปันอาหารหรือขนมให้เพื่อนหรือไม่

.....
6. ท่านเคยร่วมบริจาคทรัพย์เพื่อทำประโภชันแก่ส่วนรวมหรือไม่

.....
7. เมื่อมีบุคคลมาขอร้องให้ท่านช่วยงานท่านตอบปฏิเสธหรือไม่

.....
8. ท่านเคยช่วยเหลืองานครอบครัวหรือไม่

.....
9. เมื่อท่านได้ร่วมช่วยเหลืองานคนอื่นท่านรู้สึกอย่างไร

.....
10. ถ้าท่านจะไม่ร่วมกิจกรรมกับเพื่อนในชั้นได้หรือไม่ เพราะอะไร

ผู้สอบถาม.....

ผู้ให้การสอบถาม.....

แบบสอบถามตามเรื่อง การใช้ชีวิตอย่างพอเพียง

1. ผู้ตอบแบบสอบถาม

ชื่อ..... นามสกุล..... อายุ..... ปี
 เพศ..... การศึกษาสูงสุด..... อาชีพ..... ที่อยู่
 ปัจจุบัน..... หมู่ที่..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....

2. ข้อมูลครอบครัว

2.1 มีบุตรจำนวน..... คน ชาย..... คน หญิง..... คน

2.2 กำลังศึกษาอยู่ระดับประถมศึกษาจำนวน..... คน ระดับมัธยมศึกษาจำนวน..... คน
 สูงกว่าระดับมัธยมศึกษาจำนวน..... คน

2.3 รายได้เฉลี่ยปีละ..... บาท

3. ในครอบครัวของท่านมีการจัดทำรายรับ-รายจ่ายหรือไม่

4. คนในครอบครัวของท่านรู้จักการเก็บออมเงินหรือไม่

5. ท่านสามารถวางแผนในการซื้อขายสิ่งของเฉพาะที่จำเป็นหรือไม่

6. เรายารใช้น้ำและไฟอย่างประหยัดหรือไม่

7. ท่านมีวิธีการปลูกผักสวนครัวอย่างไร

8. ท่านได้ทำไร่นาแบบผสมผสานหรือไม่

9. ท่านมีหลักปฏิบัติดนแบบพอเพียงอย่างไร

10. ท่านมีความสุขกับการดำรงชีวิตตามวิถีชีวิตในปัจจุบันหรือไม่

ผู้สอบถาม.....

ผู้ตอบแบบสอบถาม.....

แบบสอบถามสำหรับเรื่องการปฏิบัติตามกติกาและกฎหมายที่ในสังคม

1. การอยู่ในสังคมหากไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมจะทำให้เกิดผลเสียใช่หรือไม่
.....
2. ท่านจะทำอย่างไรให้สังคมที่ท่านอยู่มีความสุข
.....
3. การอยู่ในสังคมทุกคนต้องช่วยเหลือกันใช่หรือไม่
.....
4. กฎกติกาของสังคมมีไว้เพื่อให้ทุกคนปฏิบัติตามใช่หรือไม่
.....
5. สังคมที่ดีจะทำให้มีคนดีได้จริงหรือไม่
.....
6. ท่านจะปฏิบัตินะเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคมได้อย่างไร
.....
7. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับสังคมปัจจุบัน
.....
8. ถ้าให้ท่านตั้งกฎกติกาสำหรับให้สังคมของท่านปฏิบัติตามแล้วเกิดความสุขท่านจะตั้งกฎกติกาอย่างไรบ้าง บอกมาเป็นข้อๆ
.....
-
-
-
-
-
-
-
-

ผู้สอบถาม.....

ผู้ให้การสอบถาม.....

4. สรุปผลจากการทำกิจกรรมในครั้งนี้

- 4.1 ทำให้นักวิจัยและทีมอาสาสมัครมีความรู้ความเข้าใจในวิธีการสืบค้นข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลและประเด็นในการสืบค้นข้อมูลมากยิ่งขึ้น
- 4.2 นักวิจัยและทีมอาสาวิจารสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูลได้
- 4.3 ได้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลงานวิจัย

5. ปัญหา/อุปสรรค

- 5.1 ผู้เข้าอบรมมีความรู้และศักยภาพเฉพาะตัวที่แตกต่างกันจึงต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจในสาระบางเรื่องมากขึ้น
- 5.2 ทีมอาสาวิจัยมีความคิดที่แตกต่างกันจึงถูกเลียงในบางประเด็น

6. ข้อเสนอแนะจากการทำกิจกรรม

- 6.1 ควรใช้เวลาในการอบรมมากกว่านี้
- 6.2 งบประมาณยังน้อยสำหรับทีมวิจัยและทีมอาสาวิจัย
- 6.3 ควรเสนอแนะให้ผู้เข้าอบรมแสดงความคิดเห็นร่วมกันให้มากๆ และให้ยอมรับพึงเหตุผลของกันและกัน

3.2 กระบวนการวิจัยระยะที่ 2 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและศึกษารูปแบบวิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัย

รายละเอียดการดำเนินงานในระยะที่ 2 ของแต่ละกิจกรรมดังนี้

กิจกรรมที่ 1 ศึกษาข้อมูลรับฟังชุมชน โรงเรียน วัด บ้านนาดี

1. ข้อกิจกรรม ศึกษาข้อมูลรับฟังชุมชน โรงเรียน วัด บ้านนาดี
2. วันดำเนินการ วันที่ 16 มิถุนายน 2550
3. สถานที่ ศาลากลางบ้านนาดี ต.นาดี กิ่งอำเภอเยี้ย จังหวัดอุบลราชธานี
4. ผู้ร่วมดำเนินกิจกรรม ประกอบด้วยทีมวิจัย จำนวน 30 คน และชุมชนผู้เกี่ยวข้อง
5. วัตถุประสงค์ของกิจกรรม
 - 5.1 เพื่อศึกษาข้อมูลรับฟังชุมชน โรงเรียน วัด บ้านนาดี
 - 5.2 เพื่อเก็บและรวบรวมข้อมูลตามโครงการ “กระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน ชุมชน ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยสำหรับเด็กและเยาวชน :

กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านนาดี

6. ขั้นตอน (ขั้นตอน เนื้อหา วิธีการ)

6.1 นัดประชุมทีมวิจัยแต่ละหมู่บ้าน เพื่อปรึกษาว่าจะดำเนินการอย่างไรบ้าง (ประเด็น,เนื้อหา)ที่จะได้ข้อมูลด้านบริบทของชุมชน วัด บ้านนาดี โดยกำหนดลงพื้นที่ วันที่ 16 มิถุนายน 2550 โดยมีการจัดทีมวิจัยตามหมู่บ้านจำนวน 3 ทีม ได้แก่ ทีมงานวิจัยบ้านนาดี จำนวน 17 คน ทีมวิจัยบ้านม่วงใหญ่ จำนวน 15 คน ทีมวิจัยบ้านห้วยหอย จำนวน 15 คน รายละเอียดดังนี้

6.2. การวางแผนกำหนดผู้ที่จะไปศึกษาระบบทุ่มชน วัด โรงเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูล ตามที่ต้องการ โดยร่วมกันกำหนดว่าสมาชิกภายในกลุ่มใดจะเก็บข้อมูลจากครอบครัวที่เท่าไหร่บ้าง จำนวนกี่ครอบครัว

6.3 เมื่อซักซ้อมความเข้าใจแล้ว ทีมวิจัยและทีมอาสาฯร่วมรับผิดชอบในการ เก็บข้อมูลบริบทชุมชน วันที่ 16 - 17 มิถุนายน 2550 จากนั้นส่งเจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานงานวิจัย โรงเรียนบ้านนาดี

6.4 เนื้อหาที่ทีมวิจัยและทีมอาสาควรเน้นตามรายละเอียดที่ร่วมสร้างแบบสอบถาม

7. ผลการดำเนินงานแต่ละขั้นตอน

7.1 ได้ข้อมูลบริบทของชุมชน วัด โรงเรียน บ้านนาดี บ้านม่วง บ้านห้วยหอย

8. สรุปผลที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรม

8.1 ทีมวิจัยและทีมอาสาฯได้ดำเนินการศึกษาระบบทุ่มชน วัด โรงเรียน บ้านนาดี โดยวิธีการสอบถามได้ความรู้และข้อมูลบริบทชุมชน วัด โรงเรียนเพิ่มเติม

8.2 ผู้ปกครอง ครู นักเรียน ผู้นำชุมชนเกิดความรักและศรัทธาในการดำเนินงานที่ จะทำให้บ้าน วัด โรงเรียน ปลูกฝังคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัยได้

8.3 ชุมชนรู้สึกตื่นตัวกระตุ้นให้ทุกคนร่วมมือกันที่จะปลูกฝังคุณธรรมให้เด็กและเยาวชนของตน

8.4 โรงเรียนได้สร้างความตระหนักให้ครูและนักเรียนด้านความมีระเบียบวินัย โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดแทรกคุณธรรมทุกกิจกรรม

9. ปัญหา/อุปสรรค

9.1 ผู้ปกครอง/ชุมชนบางคนยังไม่ให้ความร่วมมือเนื่องจากกลัวความผิดเมื่อบอก ข้อมูลที่ถูกสัมภัยณ์

9.2 หมู่บ้านมีอาชีพทำนา ค้าขาย จึงเป็นอุปสรรคด้านเวลาในการเก็บข้อมูล

9.3 การกำหนดเวลา 2 วันน้อยไปสำหรับเก็บข้อมูลบริบทชุมชน

10. ข้อเสนอแนะจากการทำกิจกรรม

1. ทีมวิจัยและทีมอาสาครับประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชนเข้าใจบทบาทหน้าที่ที่จะปลูกฝังคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัยให้ลูกหลานตนเอง
2. ทีมวิจัยต้องใช้วิถีทางให้เหมาะสมกับผู้ให้ข้อมูล เช่น เวลาว่าง กลางคืน เช้า

กิจกรรมที่ 2 ศึกษารูปแบบ วิธีการ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัย ให้แก่เด็กในอดีตของบ้านวัดและโรงเรียน

วันที่ 1 กรกฎาคม 2550 ณ โรงเรียนบ้านนาดี

โดยทีมวิจัยและทีมอาสา จำนวน 45 คน ดังนี้

1. ทีมวิจัย จำนวน 30 คน
2. ทีมอาสาวิจัย จำนวน 15 คน

1. วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

1. เพื่อให้ทีมวิจัยได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการปลูกฝังคุณธรรมของชุมชนในอดีต
2. เพื่อค้นหาภูมิปัญญาของชุมชนที่นำมาปลูกฝังคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัย ในอดีต
3. ทีมวิจัยและทีมอาสาร่วมกันกำหนดประเด็นด้านการปลูกฝังคุณธรรม(ความมีระเบียบวินัย)ในอดีตและปัจจุบันให้เด็กกว่าคราวเป็นอย่างไร

2. ขั้นตอน(ขั้นตอน เนื้อหา วิธีการ)

1. ประชุมคณะทีมวิจัย ทีมอาสา จำนวน 45 คน ในวันที่ 1 กรกฎาคม 2550
ณ โรงเรียนบ้านนาดี
2. หัวหน้าโครงการวิจัย นายโสวัตตน์ พรมหาพร ได้ดำเนินการจัดกิจกรรม

3. ผลการดำเนินงานแต่ละขั้นตอน

1. ทีมวิจัยได้ข้อสรุปเป็นวิธีการที่ปลูกฝังคุณธรรมในอดีตของชุมชน วัด โรงเรียน บ้านนาดี ผ่านกิจกรรมเกมคู่ค้นคว้าภูมิปัญญาที่ปลูกฝังคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัยของนักเรียนเยาวชน
2. วิธีการรูปแบบที่ดำเนินการปลูกฝังคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัย ได้มีการเปรียบเทียบทั้งในอดีต และปัจจุบันทำให้ทีมวิจัยเข้าใจในการดำเนินงานดีขึ้นมาก
3. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของทีมวิจัยเกิดผลดังนี้

วิธีการปลูกฝังคุณธรรมด้านความมีระเบียบมีดังนี้

บุคคล/สถานที่	วิธีการ	สื่อ/แหล่งข้อมูล	มาตรการ/ วิธีการวัดผล
พระ	- เทศนา - เป็นแบบอย่างที่ดี	- พิธีกรรมทางศาสนา - วันสำคัญ	จากความสนใจ
ครู	- จัดกิจกรรมการเรียน การสอน - กิจกรรมประจำวัน - ปฏิบัติเป็นแบบอย่าง - สื่อ ICT.	- เอกสารความรู้ - อธิบาย/บอกเล่า - ห้องจริยธรรม	ทดสอบ สังเกตพฤติกรรม สำรวจ
ประชาชน (ผู้ดูแลพิธีกรรม ชุมชน)	- เล่าสู่กันฟัง - ปฏิบัติให้เห็นเป็น รูปธรรม	- นิทาน, ผ喻, สรภัญญา, หมวด, การละเล่นใน เทศกาลด้วยๆ - พิธีกรรมต่างๆ	สังเกต ข้อห้าม/จะดำเนิน การ
โบสถ์	ศึกษาดูงาน	ภาคในโบสถ์	สำรวจ

8. สรุปผล

จากการดำเนินกิจกรรมเพื่อศึกษารูปแบบวิธีการ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ด้านความมีระเบียบวินัยให้แก่เด็กในอดีตของบ้านวัดและโรงเรียน ทำให้ได้ข้อสรุปทั้งในอดีตและปัจจุบันว่าการปลูกฝังคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัยของเด็กนั้นผู้ใหญ่ควรทำเป็นแบบอย่างที่ดีและควรมีกิจกรรมที่ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมจากหลากหลายวิธี แต่จะได้ผลจริงควรจะให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามีส่วนร่วมตั้งแต่

- ร่วมคิด
- ร่วมวางแผนงาน
- ร่วมปฏิบัติตามแผนงาน
- ร่วมประเมินผล
- ร่วมชี้แจงกับผลงาน

9. ปัญหา/อุปสรรค

1. ทีมวิจัยและทีมอาสา�ังทำงานไม่ประสานกันทั้งสามหมู่บ้าน
2. การดำเนินการประชุมทีมวิจัยยังไม่พร้อมเพียงกันเท่าที่ควร
3. สถานที่ถ่ายทอดจะไม่สะดวกกับการดำเนินกิจกรรม

10. ข้อเสนอแนะ

1. การดำเนินกิจกรรม ผู้ดำเนินรายการควรสรุปประเด็นร่วมกับทีมวิจัยทุกประเด็น
2. ทีมวิจัยและทีมอาสาควรนำเสนอให้ตรงประเด็นตามจุดประสงค์กิจกรรม
ทั้งนี้ก็เป็นภารกิจของผู้ดำเนินการงานจึงจะเร็วตรงจุด

11. กิจกรรมต่อไป คือ สรุปผลวิเคราะห์ข้อมูลจากกิจกรรม

- ศึกษาระบบทุนชน วัด โรงเรียนบ้านนาดี
- ศึกษารูปแบบวิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยแก่เด็ก ในอดีต ของบ้าน วัด และโรงเรียน

จากนั้นนำข้อมูลหรือข้อสรุปเพื่อตรวจสอบข้อมูลดังกล่าวโดยจัดเวลาที่คืนข้อมูลชุมชน

1. กิจกรรมที่ 3 สรุปวิเคราะห์ข้อมูล

2. วันที่ 11 – 15 กรกฎาคม 2550

3. สถานที่ โรงเรียนบ้านนาดี

4. รายชื่อทีมวิจัย ประกอบด้วย 45 คน ดังนี้

1. ทีมวิจัยบ้านนาดี	จำนวน 15 คน
2. ทีมวิจัยบ้านม่วงใหญ่	จำนวน 15 คน
3. ทีมวิจัยบ้านหัวย้อย	จำนวน 15 คน

5. วัตถุประสงค์กิจกรรม

1. เพื่อสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินการตามกิจกรรมต่อไปนี้
 - 1.1 สรุปวิเคราะห์ข้อมูลบริบทชุมชน วัด โรงเรียน บ้านนาดี
 - 1.2 สรุปวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษารูปแบบวิธีการ การปลูกฝังคุณธรรม ด้านความมีระเบียบวินัยให้แก่เด็กในอดีตของบ้าน วัด โรงเรียน
2. เพื่อเตรียมข้อมูลผลสรุปนำเสนอต่อชุมชนในกิจกรรมต่อไป

6. ขั้นตอน(ขั้นตอน เนื้อหา วิธีการ)

1. ที่ประชุมโดยหัวหน้าโครงการวิจัย นายโสวัฒน์ พรมสุพรผล นำหัวข้อคำาณการวิจัยตามโครงการกระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียนชุมชนเพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัย สำหรับเด็ก และเยาวชน กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านนาดี

สรุปผลวิเคราะห์ผลรายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1 จะตอบคำถามงานวิจัยคำาณที่ 1 ได้ดี เพราะการวิจัยครั้งนี้ ผู้เกี่ยวข้องตลอดจนทีมวิจัยได้ศึกษาสภาพปัญหาและสาเหตุของการขาดระเบียบวินัยของเด็กและเยาวชนด้วยวิธีการที่หลากหลาย ทั้งข้อมูลจากการเปิดเวทีสำหรับเด็กและเยาวชน สำหรับครูผู้สอน, ผู้บริหาร, สำหรับสมาชิกในชุมชน สำหรับพระภิกษุสงฆ์ ด้วยเครื่องมือที่มีคุณภาพของทีมวิจัยทึ้งผ่านการอบรมและร่วมกันสร้างเป็นอย่างดี จึงได้ข้อมูลสารสนเทศครบถ้วนพร้อมที่จะดำเนินการตามระยะที่ 2 (รายละเอียดปรากฏตามรายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1)

สรุปผลรายงานความก้าวหน้าระยะที่ 2 จะตอบคำถามของงานวิจัยข้อ 2 และข้อ 3 ได้เป็นอย่างดี เพราะผลการประชุมทีมวิจัยและทีมอาสาวิจัยทำให้ผู้ศึกษาได้เรียนรู้วิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยบ้านนาดีแก่เด็กและเยาวชนในอดีตด้วยความหลากหลาย บริบท และวิธีการ สือดำเนินการโดยอาศัยกิจกรรมการประชุม การอภิปราย การสนทนა การสัมภาษณ์ ชุมชน(ผู้นำชุมชน) การแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากหลักฐานอ้างอิง หลักฐานบุคคล มากมายจนเกิดเป็นรูปแบบวิธีการที่จะปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยของนักเรียนจากการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป เช่น การนำเสนอข้อมูลในรูปแบบต่างๆ ซึ่งนับว่ามีการนำส่วนดีของการวิจัยมาพัฒนาใช้กับการทำงานที่เป็นระบบด้วยดี รายละเอียดตามรายงานกิจกรรมที่ 1, 2

2. เลขานุการทีมวิจัยจดบันทึกข้อมูลเดลากบททวนสิ่งที่ได้รับจากการประชุมตามข้อมูล

3. สมาชิกช่วยกันตรวจสอบข้อมูล สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรายงานความก้าวหน้า

4. หัวหน้าทีมวิจัยได้เชื่อมโยงวัตถุประสงค์แต่ละข้อสู่กิจกรรมที่ได้ดำเนินการแล้ว 27

“กิจกรรมทุกกิจกรรม ที่พวกเราร่วมมือกันดำเนินการนั้น ถ้าสามารถตอบคำาณของโครงการนี้ได้ก็แสดงว่าพวกเรางานถูกทิศทาง เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ดังนั้นในส่วนของกิจกรรมที่เหลือคิดว่าคุณะวิจัยทีมนี้จะสามารถดำเนินงานต่อเนื่อง ได้อย่างปกติและบรรลุวัตถุประสงค์เช่นกัน”

5. หัวหน้าทีมวิจัยได้เชื่อมโยงเข้าการนำเสนอข้อมูลต่อชุมชนในกิจกรรมต่อไป ในวันที่ 20 กรกฎาคม 2550 ณ ศาลากลางบ้านนาดี โดยได้ร่วมกันพิจารณาและสรุปผลหัวข้อเตรียมนำเสนอ ดังนี้

1. ทำไมต้องทำวิจัยโครงการ “กระบวนการ มีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียนและชุมชนในการป้องกันคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัย กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านนาดี (โดยระบุหลักการและเหตุผล)

2. โครงการวิจัยมีวัตถุประสงค์อะไรบ้าง
3. มีวิธีการดำเนินการอย่างไร มีโครงสร้างเกี่ยวข้อง
4. ผลที่เกิดกับการดำเนินการที่ผ่านมา ส่งผลกระทบต่อการปฏิรูปการศึกษาอย่างไร
5. ปัญหาที่พบแต่ละกิจกรรม อุปสรรค ข้อเสนอแนะ
6. งานวิจัยตามกิจกรรมที่ผ่านมา มีปัจจัยอะไรบ้างที่ทำให้กิจกรรมนั้นสำเร็จ
7. ข้อเสนอแนะอื่นๆ(ถ้ามี)
7. ผลการดำเนินงานแต่ละขั้นตอน
 - 7.1 กิจกรรมการศึกษาริบทของชุมชนและโรงเรียนบ้านนาดี
 - ได้ข้อมูลบริบทชุมชนบ้านนาดี ว่าเดิมข้ามจากศรีสะเกษ แต่ไม่ทราบ พ.ศ. มีผู้ใหญ่บ้านจำนวน 6 คน มีจำนวน 183 ครัวเรือน ประชากร 773 คน ชาย 423 คน หญิง 350 คน อาชีพทำนา มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน 20,000 บาทต่อปี
 - ได้ข้อมูลบริบทชุมชนบ้านห้วยหอย หมู่ที่ 5 แยกมาจากบ้านนาดี มีจำนวน 91 ครัวเรือน ประชากร 550 คน ชาย 300 คน หญิง 250 คน อาชีพทำนารายได้เฉลี่ย 30,000 บาท
 - ได้ข้อมูลบริบทชุมชนบ้านม่วง หมู่ที่ 3 แยกมาจากบ้านนาดี จำนวน 86 ครัวเรือน ประชากร 480 คน ชาย 260 คน หญิง 220 คน อาชีพทำนารายได้เฉลี่ย 25,000 บาท
- 7.2 ศึกษารูปแบบวิธีการการป้องกันคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยให้แก่เด็กในอดีตของบ้าน วัด โรงเรียน

สรุปผลพบว่า

- ประชญ หรือ ภูมิปัญญาที่สอนคุณธรรมในชุมชนในอดีต
 1. พระ ปลูกฝังคุณธรรมด้วยวิธีการดังต่อไปนี้
 - 1.1 ทำเป็นแบบอย่างที่ดี
 - 1.2 เทคนาสั่งสอนด้วยการเล่านิทาน, สุภาษิต, ทำพิธีกรรมศาสนា,
 2. ครู ปลูกฝังคุณธรรมด้วยวิธีการดังต่อไปนี้
 - 2.1 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
 - 2.2 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ปลูกฝังคุณธรรมโดยผ่านกิจกรรม

จากหลักสูตร หรือวิธีบูรณาการ

2.3 มีมาตรการการวัดประเมินผลจากแบบทดสอบ สำรวจและสังเกต

พฤติกรรมผู้เรียน

3. ปราชญา/ผู้รู้ในชุมชน(พ่อใหญ่จ้ำ, พ่อพราหมณ์สู่ขวัญ)ปลูกฝังคุณธรรม

ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

3.1 ปฏิบัติดนให้เป็นแบบอย่างที่ดี

3.2 สั่งสอนโดยวิธีเล่าสู่ฟังผ่านกิจกรรมพิธีกรรม เช่น

นายศรีสู่ขวัญ, พิธีเลิ่ยงปู่ตา, พิธีไก่ต้าแซก

3.3 สร้างกฎติกา เช่น ปรับใหม่ข้อคิดถ้า

4. สถานที่ที่สำคัญในชุมชน

4.1 ป่าชา

4.2 โภสต์

ปลูกฝังคุณธรรมด้วยการเป็นสื่อการเรียนรู้ให้ศึกษาดูงานจริงและบอก
เล่าสู่กันฟัง

7.3 บ้าน วัด โรงเรียนบ้านนาดี จะมีรูปแบบวิธีการปลูกฝังคุณธรรมด้านความมี
ระเบียบวินัยแก่นักเรียนอย่างไร

7.3.1 ผลกระทบที่ประชุมพบว่า ควรกำหนดคุณธรรมเพื่อความชัดเจน ดังนี้

1. ความมีคุณธรรม(ระเบียบวินัย)ในตนเอง คือ การแต่งกาย

2. ความมีคุณธรรม(ระเบียบวินัย)ในครอบครัว คือ การอดออม

3. ความมีคุณธรรม(ระเบียบวินัย)ในสังคม คือ การตรงต่อเวลา

7.3.2 วิธีการที่จะดำเนินการให้ 7.3.1 ประสบความสำเร็จจากการระดมความ

คิดเห็นพบว่า ที่ประชุมมีมติเห็นชอบผู้รับผิดชอบหลักให้กับโรงเรียน

บ้านนาดี เพราะปัจจุบันมีบุคลากรที่มีความพร้อม และเป็นแหล่ง

เรียนรู้ที่ชุมชนไว้วางใจให้จัดกิจกรรมหลากหลาย เช่น วันสำคัญ

ต่างๆ แต่ต้องมีส่วนร่วมกันทุกฝ่าย ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมวางแผน

ร่วมทำ ร่วมประเมินผล

7.3.3 รูปแบบของการปลูกฝังคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัยชุมชนได้ให้มี

การแต่งตัวเหมาะสม จำนวน 15 คน โดยให้มีหมู่บ้านละ 3-4 คน

ร่วมกับโรงเรียนบ้านนาดีกำหนดแนวทางวิธีการ

8. สรุปผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์

- 8.1 เพื่อวิเคราะห์สรุปผลกิจกรรม พบว่า หัวหน้าและผู้ช่วยวิจัยจะเป็นกลไกที่สำคัญที่สุดว่าจะสรุปผลวิเคราะห์ผลจากข้อมูลหรือระดมความคิดเห็นจากที่ประชุม เนื่องจากมีความหลากหลายจึงต้องมีวิธีการที่หลากหลาย และมีการกำหนดด้วยการ กรณีวิเคราะห์ สรุปที่เป็นกระบวนการรายงานสามารถวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเองได้
- 8.2 การเตรียมข้อมูลสรุปผลต่อชุมชน โดยที่ประชุมได้ซักซ้อมประเด็นคำถามจากการดำเนินการวิจัยจากระยะที่ 1-2 ตามกิจกรรมที่กำหนดและที่จะดำเนินการต่อไป

9. ข้อเสนอแนะ

- 9.1 ข้อเสนอแนะจากที่ประชุม
 - ควรให้ทีมวิจัย และทีมอาสา ได้ศึกษาเอกสารความก้าวหน้ามา ก่อนวิเคราะห์สรุปผล
- 9.2 ข้อเสนอแนะจากที่ปรึกษา
 - ทีมวิจัยยังขาดทักษะการประมวลความรู้ ควรมีการจัดกิจกรรมที่เป็นการสร้างทักษะ หรือความมีทีมวิจัยที่เป็นผู้รู้ เช่น ครุ ผู้ช่วยวิจัยช่วยวิเคราะห์
- 9.3 ข้อเสนอแนะจากหัวหน้าทีมวิจัย
 - การสรุปวิเคราะห์ข้อมูลควรดำเนินการจากข้อมูลพื้นฐานที่ได้มา และเรียนรู้วิธีการจากการอาศัยข้อมูลพื้นฐานเดิม ถึงแม้จะซ้ำแต่จะลดความผิดพลาด

1. กิจกรรมที่ 4 เวทีคืนข้อมูลสู่ชุมชน

2. วันที่ 20 กรกฎาคม 2550
3. สถานที่ ณ โรงเรียนบ้านนาดี
4. จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม 80 คน
 1. ทีมวิจัยบ้านนาดี จำนวน 17 คน
 2. ทีมวิจัยบ้านม่วงใหญ่ จำนวน 15 คน
 3. ทีมวิจัยบ้านห้วยหอย จำนวน 15 คน
 4. ทีมอาสาวิจัย จำนวน 20 คน
 5. ชุมชน/เครือข่าย จำนวน 13 คน

5. วัตถุประสงค์กิจกรรม

1. เพื่อประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูลจากการดำเนินงานระยะที่ 1 และ 2
2. เพื่อนำเสนอและรับรองข้อมูลผลการดำเนินงานระยะที่ 1 และ 2

6. ขั้นตอนวิธีการนำเสนอข้อมูลต่อชุมชน

6.1 ขั้นเตรียมการ มีการประชุมอย่างไม่เป็นทางการกับหัวหน้าทีมวิจัยทุกกลุ่ม และที่ปรึกษาทีมวิจัย เรื่อง

- เตรียมสรุปผลการดำเนินงาน กิจกรรมที่ดำเนินการแล้ว
- การรวบรวมจัดทำเป็นเอกสารเพื่อมอบกับผู้ร่วมงาน
- การเตรียมอาหาร เครื่องดื่ม ตลอดจนความสำคัญที่ส่งผลต่อการวิจัย
- อุปกรณ์ เครื่องอำนวยความสะดวก เช่น เครื่องเสียง กล้อง กระดาษ

6.2 ขั้นการดำเนินงาน การดำเนินการสรุปกิจกรรม และนำเสนอข้อมูลต่อชุมชน เป็นไปตามประเด็นและหัวข้อที่ทีมวิจัยได้กำหนด โดยได้มีการทบทวน กิจกรรมที่ได้ดำเนินการแล้ว และกำลังดำเนินการตามกิจกรรม ระยะที่ 1-2

มีการรับทราบและเสนอข้อมูลเพิ่มเติมดังนี้

จากกิจกรรมระยะที่ 2 ศึกษารูปแบบวิธีการปลูกฝังคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัย ให้กับเด็กในอดีตของบ้าน วัด โรงเรียน กิจกรรมที่ดำเนินการผ่านมาแล้วนั้น รวมมีส่วนร่วม ในการปฏิบัติให้มากกว่านี้ และการปลูกฝังคุณธรรมไม่ควรจะให้คนใดคนหนึ่งดูแล แต่ทุกคนโดยเฉพาะพ่อแม่ ผู้ปกครองต้องมีมาตรการเด็ดขาด ส่งการสำรวจพฤติกรรมลูกหลานให้ครู อีกขั้นตอนหนึ่ง เพื่อจะได้ช่วยเหลือกันต่อไป

6.3 ขั้นการรับรองข้อมูลของชุมชน

1. หัวหน้าโครงการแจ้งจุดประสงค์กิจกรรมคืนข้อมูลสู่ชุมชน
2. มอบเอกสารกิจกรรมดำเนินงานระยะ 1-2 จำนวน 13 กิจกรรม

1. ศึกษาข้อมูลบริบทชุมชน โรงเรียน วัด บ้านนาดี
2. ศึกษารูปแบบ วิธีการ การปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรม

ด้านการมีระเบียบวินัยแก่เด็กในอดีตของบ้าน วัด และโรงเรียน

3. สรุปวิเคราะห์ข้อมูล
4. จัดเรทีคืนข้อมูลสู่ชุมชน
5. เวทีกำหนดทิศทางการทำงานที่เหมาะสมในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยกับเด็กนักเรียน
6. ประชุมคณะทำงานเพื่อวางแผนการทำงานร่วมกันกำหนดตัวชี้วัด การมีคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยของนักเรียน

และเยาวชนบ้านนาดี

7. กิจกรรมที่ 1 ศึกษาข้อมูลบริบทชุมชน โรงเรียน วัด บ้านนาดี
8. กิจกรรมที่ 2 ศึกษารูปแบบวิธีการ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ด้านความมีระเบียบวินัยบ้านนาดีให้แก่เด็กในอดีต
9. กิจกรรมที่ 3 สรุปวิเคราะห์ข้อมูล
10. กิจกรรมที่ 4 วัดเวลาที่กีนข้อมูลสู่ชุมชน
11. กิจกรรมที่ 5 เวทีกำหนดการทำงานที่เหมาะสมในการปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรม ด้านความมีระเบียบวินัย
12. กิจกรรมที่ 6 ประชุมคณะทำงานเพื่อวางแผนการทำงานร่วมกัน กำหนดตัวชี้วัด การมีคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยของ นักเรียน
13. กิจกรรมที่ 7 รายงานความก้าวหน้า
จากการดำเนินการที่ผ่านมาที่ประชุมเห็นชอบและรับรองข้อมูล แต่มีผู้เสนอแนะว่า
 1. การดำเนินการปลูกฝังคุณธรรม(ด้านความมีระเบียบวินัย) ต้องการความยั่งยืนอย่าให้ เป็นลักษณะไฟไหม้ฟาง
 2. การดำเนินการอะไรก็ตามถ้าจะยังยืนต้องมีผู้รับผิดชอบ และควรเป็นลักษณะการมี ส่วนร่วม
 3. ผู้ที่รับผิดชอบหลักครรภ์มีความรู้ และเข้าใจที่จะดำเนินการอย่างชัดเจน
 4. หน่วยงานควรเป็นโรงเรียนบ้านนาดี แต่ให้ชุมชนสามารถเข้ามาร่วมด้วย บทบาท หน้าที่จริงๆ อย่าเป็นแต่ประชุมเหมือนกระบวนการคุณภาพอื่นๆ ที่ผ่านมา
3. หัวหน้าโครงการแจ้งกิจกรรมที่จะดำเนินการต่อไปคือ
 - 3.1 กิจกรรมการกำหนดแนวทางการปลูกฝังคุณธรรม(ความมีระเบียบ วินัย)ที่เหมาะสม
 - 3.2 ประชุมคณะทำงานแนวทางการปลูกฝังคุณธรรม(ความมีระเบียบ วินัย)เพื่อร่วมกันกำหนดตัวชี้วัด
 4. ทั้งสองกิจกรรม หัวหน้าทีมวิจัยได้นัดหมายผู้เกี่ยวข้องดังนี้
กิจกรรมที่ 3.1 นัดประชุมวันที่ 25 กรกฎาคม 2550 เวลา 18.00 น.
ณ ศาลากลางบ้านนาดี คือทีมวิจัยทั้งหมดจำนวน 45 คน ทีมอาสา 30 คน ชุมชน 20 คน
 5. ที่ประชุมรับทราบ และปิดการประชุม
7. ผลการดำเนินงาน

- 7.1 สถานที่ มีความเหมาะสม เนื่องจากทีมวิจัย ทีมอาสา เครือข่ายวิจัยชุมชน 适合ในการเดินทาง จึงประยุคต์ใช้จ่าย จำนวนวันที่จัดงานที่คืนข้อมูล เหมาะสม เพราะมีการแยกเอกสารให้ทุกคนศึกษา จึงไม่จำเป็นต้องใช้เวลา อธิบายและชี้แจงมาก งบประมาณการดำเนินการค่าอาหาร เครื่องดื่ม และ เอกสาร
- 7.2 กลุ่มคนที่เข้าร่วมกิจกรรมเป็นไปตามกลุ่มเป้าหมายที่กำหนด เนื่องจาก มีผู้ประชุมถึง 90 คน
- 7.3 ขั้นตอนการดำเนินงานมีความเหมาะสม เครื่องมือที่ใช้คืนข้อมูลได้แก่ เอกสารรายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1 และเอกสารกิจกรรมการดำเนินงาน ระยะที่ 2
- 7.4 เนื้อหาที่นำเสนอที่ประชุม ผ่านการวิเคราะห์ และสรุปผลจึงมีความ เหมาะสม มีการเสนอแนะข้อมูลเพิ่มเติม ทีมวิจัยจะได้ใช้ประกอบการ ดำเนินงานในระยะที่ 3 ต่อไป
8. สรุปผลจากการคืนข้อมูลสู่ชุมชน ตอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
1. เพื่อประเมินผล วิเคราะห์ข้อมูลจากการดำเนินงานระยะที่ 1 และระยะที่ 2
 2. เพื่อนำเสนอ และรับรองข้อมูลผลการดำเนินงานระยะที่ 1 และระยะที่ 2 จากวัตถุประสงค์ดังกล่าว จึงทำให้เกิดผลการวิจัยในระยะที่ 1 คือ การดำเนินการระยะที่ 1
1. ชุมชนเข้าใจในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ว่า ต้องการปลูกฝังคุณธรรมด้านความ มีระเบียบวินัย ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม
 2. สภาพปัญหาสาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อการปลูกฝังคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัย ดังนี้
 1. ด้านชุมชน
 - ขาดการประสานงานกับผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบด้านการปลูกฝังคุณธรรม
 - ขาดรูปแบบการปลูกฝังคุณธรรม
 - ขาดการส่งเสริมประชญาติ/ภูมิปัญญาที่จะปลูกฝังคุณธรรม
 2. ด้านโรงเรียน
 - ขาดความชัดเจนของหลักสูตรในการพัฒนาคุณธรรม
 - ขาดการประสานงานบ้าน วัด โรงเรียนในการปลูกฝังคุณธรรม
 - ขาดการนำประชญาติ หรือภูมิปัญญามาสอดแทรกในการปลูกฝังคุณธรรม
 3. วัด